

Informe 2025

barcelona
café

*un café
i parlem?*

Participació i Innovació Democràtica des dels Marges

la fragua
projects

Amb el suport de:

Barcelona

Generalitat de Catalunya
**Departament de Drets Socials
i Inclusió**

Informe

Cafè Barcelona

2025

Entitat que impulsa aquest projecte:

LA FRAGUA PROJECTS

Delegació de Barcelona:

Carrer Ca N'Oliva, 43-47, 13e 4a- 08020 Barcelona
del.barcelona@lafraguaprojects.org

Delegació de Reus:

Riera Miró, 43-47, escala b, 1er 3a- 43204 Reus
del.reus@lafraguaprojects.org

Telèfon:

+34 649 521 658

Web:

<https://lafraguaprojects.org/>

Correu electrònic del projecte:

proy.cbcn@lafraguaprojects.org

AVÍS LEGAL

Aquest Informe forma part del projecte **Cafè Barcelona 2025**, que ha estat finançat per l'Ajuntament de Barcelona i el Departament de Drets Socials i Inclusió de la Generalitat de Catalunya en sengles convocatòries el 2025 que versaven sobre participació ciutadana i sobre drets de les persones migrades i racialitzades respectivament.

Més informació sobre el projecte està disponible a internet:

<https://lafraguaprojects.org/project/cafè-barcelona/>

Barcelona i Reus (Catalunya), Desembre 2025.

© **La Fragua Projects, 2025**

S'autoritza la reproducció sempre que la font sigui reconeguda.

Índex

Autories i agraïments.....	9
Resum executiu (Abstract).....	10
1. Introducció.....	13
2. Justificació.....	14
2.1. Context general.....	14
2.2. La Fragua Projects i la seva missió.....	14
2.3. Justificació i rellevància social.....	15
2.4. Objectius generals i específics.....	16
2.5. Abast territorial i població destinatària.....	16
2.6. Consideracions generals sobre el projecte.....	16
3. Marc conceptual i metodològic.....	17
3.1. Innovació democràtica i participació racialitzada.....	17
3.2. Enfocament antiracista, interseccional, feminista i comunitari.....	17
3.3. Metodologia <i>World Café</i> i la seva adaptació cultural.....	18
3.4. Estructura general del cicle participatiu al 2025.....	19
3.5. Recollida, sistematització i anàlisi de la informació.....	19
3.6. Ètica participativa i cures metodològiques.....	20
3.7. Consideracions sobre marc conceptual i metodològic.....	20
4. Sistematització dels debats i anàlisi temàtic.....	21
4.1. Dret a l'habitatge.....	21
4.1.1. Introducció: viure en un lloc digne i assequible.....	21
4.1.2. Racisme immobiliari i interseccionalitat.....	21
4.1.3. Desigualtat territorial i confinament social.....	22
4.1.4. Desprotecció legal i desconfiança institucional.....	22
4.1.5. Especulació, fons d'inversió i mercantilització de l'habitatge.....	23
4.1.6. Impactes en la vida quotidiana: precarietat, mobilitat forçada i ocupació.....	23
4.1.7. Respostes col·lectives i línies de proposta per un habitatge digne i assequible.....	24
4.2. Precarietat laboral.....	24
4.2.1. Introducció: treball i racisme.....	24
4.2.2. Inserció laboral condicionada pels papers, l'idioma i els estereotips.....	25
4.2.3. Segregació laboral, baixos salaris i economia submergida.....	25
4.2.4. Discriminació vertical i horitzontal en el treball.....	26
4.2.5. Condicions de treball dures i conseqüències per a la salut.....	26
4.2.6. Assetjament laboral racista i barreres per a la denúncia.....	27
4.2.7. Impactes quotidians i cadenes de desigualtat.....	28
4.2.8. Respostes col·lectives i línies de proposta per un treball lliure de racisme.....	28
4.3. Educació i segregació escolar.....	29
4.3.1. Introducció: la segregació escolar com a desigualtat estructural.....	29
4.3.2. Desigualtat de condicions i bretxa de qualitat educativa.....	29
4.3.3. Racisme escolar i estigmatització de l'alumnat.....	30
4.3.4. Segregació territorial i el seu impacte a l'escola.....	30
4.3.5. Efectes en la convivència, la identitat i les trajectòries personals.....	30
4.3.6. L'etiqueta d'«escola gueto» com a estigma institucional.....	31
4.3.7. Diversitat, integració i pressions externes.....	31
4.3.8. Bretxa entre centre públic i concertat.....	31
4.3.9. Propostes per a una educació emancipadora i de qualitat per a tota la ciutadania ..	32

4.4. Pressió policial i racisme institucional	32
4.4.1. Introducció: assetjament policial	32
4.4.2. Identificacions selectives, vigilància diferencial i sospita permanent.....	33
4.4.3. Tracte diferenciat, prejudicis i desigualtat en la interacció	33
4.4.4. Normalització de la vigilància en comunitats gitanes i migrants.....	34
4.4.5. Xarxes comunitàries davant la desconfiança institucional	34
4.4.6. Vulneracions de drets: igualtat, dignitat i seguretat personal.....	34
4.4.7. Bretxa entre la igualtat formal i l'experiència viscuda	35
4.4.8. Propostes col·lectives per a uns cossos de seguretat democràtics i lliures de biaixos racistes	35
4.5. Participació i desafecció política	36
4.5.1. Representació absent	36
4.5.2. Racisme polític i construcció de l'«enemic intern»	37
4.5.3. Relació ambivalent amb l'Estat del Benestar	37
4.5.4. Participació política, por i responsabilitats compartides	38
4.5.5. Ciutadania de segona i horitzó generacional.....	38
4.5.5. Propostes col·lectives sobre radicalitat democràtica i participació ciutadana	38
4.6. Discursos d'odi i desinformació	39
4.6.1. Introducció: odi racista interseccional	39
4.6.2. Ideologies excloents.....	40
4.6.3. Discursos d'odi	40
4.6.4. <i>Fake News</i>	41
4.6.5. Impactes a les comunitats racialitzades.....	41
4.6.6. Resistències i propostes contra la desinformació i l'odi	42
4.7. Violències masclistes i interseccionalitat	43
4.7.1. Introducció: l'heteropatriarcat a les comunitats racialitzades	43
4.7.2. Percepcions femenines: experiències de desigualtat i dificultats per expressar-les.	43
4.7.3. Percepcions masculines: absència de conflicte i defensa de rols tradicionals	44
4.7.4. Tensions internes i diversitat de posicions.....	44
4.7.5. Pràctiques i exemples concrets esmentats	44
4.7.6. Conclusions compartides de l'anàlisi de gènere interseccional.....	45
4.8. Drets LGBTIQ+ racialitzats	45
4.8.1. Introducció: percepcions diverses i forta influència cultural i religiosa.....	45
4.8.2. Creences religioses com a marc interpretatiu.....	46
4.8.3. Manca de contacte, desconeixement i distància emocional.....	46
4.8.4. Veus en primera persona: experiències de vulnerabilitat	46
4.8.5. Entre la tradició, el respecte i la convivència.....	46
4.8.6. La contradicció entre la història i la realitat	47
4.8.7. Reflexions compartides sobre el dret al propi cos a les comunitats racialitzades	47

5. Avaluació del procés **48**

Introducció avaluativa	48
5.1. Nivell de satisfacció general	49
5.2. Fortaleses assenyalades per les persones participants	49
5.2.1. Un espai segur, horitzontal i de confiança	49
5.2.2. Reconeixement i legitimitat de l'experiència viscuda.....	49
5.2.3. Connexions interculturals i aprenentatge mutu	49
5.3. Valoració de la metodologia i dels equips.....	50
5.3.1. Metodologia clara i accessible	50
5.3.2. El paper de l'equip facilitador i de les persones amfitrions.....	50
5.4. Aspectes per millorar segons els documents	50
5.5. Aportacions clau de l'avaluació oral.....	50
5.7. Conclusions avaluatives.....	51
5.7.1. Escoltar des dels marges per comprendre el centre.....	52
5.7.2. Un diagnòstic transversal de la desigualtat.....	52
5.7.3. Una metodologia que legitima la paraula comunitària.....	52
5.7.4. Propostes que neixen de l'experiència.....	53
5.7.5. Mirant cap al futur: la participació com a motor de ciutat	53

Autories i agraïments

Aquest informe ha estat elaborat pel conjunt de l'equip tècnic del projecte **Cafè Barcelona 2025**, especialment per **Israel Mercader Soto**, supervisats pel coordinador d'aquest, **Iñaki Vázquez Arencón**. Valgui aquest paràgraf com a agraïment a l'esforç realitzat pel conjunt de l'equip format per **Miquel, Isra, Núria, Susana i Celia**, pel treball realitzat, que ha estat molt i intens.

La Fragua Projects impulsa la **Xarxa Professional Gitana**, que és un espai de col·laboració i intercanvi amb persones professionals gitanes i racialitzades que ens ajuden en el disseny, la implementació i l'avaluació dels nostres projectes. Amb **Cafè Barcelona 2025**, algunes de les persones d'aquest espai van participar activament en el disseny del projecte i des d'aquí volem agrair la seva valuosa col·laboració. Especialment volem agrair el gran treball de **Pedro José Ojeda Herrera**.

Menció especial mereixen totes les **persones participants als «Espais de Participació i Innovació Democràtica (EPIDs)»**, que han estat l'«*alma mater*» del projecte i amb les quals hem après col·lectivament. Tenim el convenciment que hem iniciat un camí de la mà de totes elles en el qual sorgiran moltes possibilitats d'adquirir coneixement col·lectiu i construir espais segurs que seran sens dubte molt fructífers.

Igualment, el rol i el treball desenvolupat per les nostres **persones «amfitriones»** (denominació amb què **World Café** anomena els facilitadors de diàleg de cada taula) ha estat fonamental. Des d'aquestes línies volem agrair a **Ramatoulaye Sow Ba, Moustapha Ndoye, Imma Anegas González, Maricé Caño Aranda i Israel Mercader Soto** la seva ingent tasca i el compromís manifestat amb el projecte i els seus objectius.

Aquest projecte no s'hauria pogut realitzar amb l'èxit assolit sense l'aliança estratègica que **La Fragua Projects** té amb l'**Associació Ceps Salut**. La seva experiència i relacions amb comunitats migrades i racialitzades ha estat fonamental per aconseguir la participació que ens plantejàvem. Volem agrair especialment a **Begoña Simón Moreno, Jesús Edison Ospina Valencia, Xiao Lin i Maqsood Ahmad** per fer seu aquest projecte des de l'inici.

Amb **Cafè Barcelona 2025** hem començat a teixir una xarxa de col·laboracions amb entitats i institucions. Volem manifestar el nostre agraïment a les organitzacions i institucions **Ateneu La Bòbila de Porta, Ajuntament de Sant Adrià de Besòs, Canòdrom-Ateneu d'Innovació Digital i Democràtica, l'Escola de la Santíssima Trinitat i el Servei d'Interculturalitat ambdues del districte de Sant Andreu** de la ciutat de Barcelona, que ens han brindat tot el seu suport possibilitant utilitzar les seves instal·lacions.

Finalment, volem manifestar el nostre agraïment a les institucions finançadores d'aquest projecte, que són l'**Ajuntament de Barcelona** i el **Departament de Drets Socials i Inclusió de la Generalitat de Catalunya**, per apostar per un projecte agosarat com **Cafè Barcelona 2025**. Estem convençudes que els resultats del projecte seran de gran utilitat per a ambdues administracions i per al conjunt de les seves respectives ciutadanes.

Resum executiu (*Abstract*)

El projecte es va concebre com un dispositiu d'innovació democràtica orientat a enfortir la participació de les comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades en els processos de deliberació pública i en la construcció de propostes col·lectives sobre drets socials, convivència i polítiques públiques. La iniciativa parteix del reconeixement que les formes tradicionals de participació política solen excloure o invisibilitzar determinats sectors de la ciutadania, per la qual cosa resulta necessari generar metodologies i espais adaptats a realitats culturals, lingüístiques i socials diverses.

Des d'aquesta perspectiva, **Cafè Barcelona 2025** es va estructurar al voltant d'un cicle de trobades participatives desenvolupades mitjançant una adaptació de la metodologia *World Café*, que consisteix en un format de diàleg col·lectiu que afavoreix la reflexió horitzontal, la producció compartida de coneixement i la identificació de problemàtiques i propostes comunes. Cada sessió a la qual hem anomenat **Espai Participatiu d'Innovació Democràtica (EPID)**, va abordar quatre temàtiques principals: dret a l'habitatge, precarietat laboral, racisme institucional i una qüestió complementària variable (educació, discursos d'odi, violències masclistes, desinformació, desafecció política, auge d'ideologies excloents, entre d'altres).

El projecte va reunir representació significativa de persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades i membres d'entitats socials de l'àmbit comunitari. Les sessions es van desenvolupar sota principis d'horitzontalitat, respecte, seguretat i reconeixement mutu, i van ser conduïdes per un equip tècnic amb experiència en mediació, dinamització comunitària i anàlisi social.

El procés va permetre recopilar un volum considerable d'informació qualitativa, procedent de les converses, observacions i registres audiovisuals de les trobades. A partir d'aquest material s'ha elaborat la present sistematització temàtica, que recull les principals aportacions de les persones participants i les sintetitza al voltant de vuit eixos analítics:

1. Dret a l'habitatge.
2. Precarietat laboral.
3. Educació i segregació escolar.
4. Pressió policial i racisme institucional.
5. Participació i desafecció política.
6. Discursos d'odi i desinformació.
7. Violències masclistes i interseccionalitat.
8. Drets LGTBIQ + racialitzats.

L'anàlisi dels debats evidencia la persistència de formes estructurals de desigualtat i discriminació que afecten de manera transversal els col·lectius racialitzats. Les experiències recollides descriuen un conjunt de barreres institucionals, econòmiques i simbòliques que limiten l'exercici efectiu de drets fonamentals —especialment l'accés a

l'habitatge, a l'ocupació i a la participació pública— i que reproduïxen dinàmiques d'exclusió basades en l'origen, l'ètnia o el color de pell.

De la mateixa manera, el projecte ha posat de manifest l'existència de capacitats comunitàries, estratègies de resistència i capital social rellevants en aquests col·lectius. Les sessions van servir com a espai de reconeixement mutu i d'articulació discursiva, en el qual les persones participants van elaborar diagnòstics compartits i van formular propostes de millora concretes, tant a nivell institucional com social i comunitari.

Entre les conclusions més significatives es destaquen les següents:

- La necessitat de revisar les polítiques d'accés a l'habitatge per garantir mecanismes antidiscriminatoris i una regulació més equitativa del mercat de lloguer.
- La urgència de combatre la precarietat laboral i la discriminació per origen als processos de selecció, promovent mesures d'acció positiva i acompanyament.
- La importància d'incorporar la perspectiva antiracista i interseccional al sistema educatiu i en els programes de formació del professorat.
- La conveniència d'establir protocols institucionals clars contra el perfil ètnic i la violència policial, amb mecanismes de transparència i rendició de comptes.
- La necessitat de crear espais permanents de participació ciutadana que integrin la veu de les persones racialitzades en la presa de decisions polítiques.
- La urgència de regular els discursos d'odi i la desinformació en mitjans de comunicació i xarxes socials mitjançant estratègies educatives i de comunicació responsable.
- L'obligació de reforçar ostensiblement les polítiques d'igualtat i atenció a les violències masclistes en contextos racialitzats, incorporant enfocaments interseccionals i comunitaris.
- La imperiosa necessitat del foment dels drets humans de manera íntegra a l'intern de les pròpies comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades, incloent-hi el diàleg i el debat serè i respectuós amb els líders de les confessions religioses majoritàries de cadascuna d'elles per tal de garantir els drets de les persones LGTBIQ+ racialitzades.

Des del punt de vista metodològic, el projecte ha permès constatar l'eficàcia de les dinàmiques deliberatives horitzontals per generar confiança, fomentar l'expressió d'experiències diverses i propiciar l'elaboració de propostes col·lectives. Així mateix, ha evidenciat la importància de cuidar els aspectes logístics, simbòlics i relacionals (espai físic, traducció, temps, alimentació, cura infantil, etc.) com a elements essencials per garantir la participació efectiva.

L'informe conclou amb una avaluació del procés i una sèrie de recomanacions orientades a consolidar la metodologia i afavorir la seva replicabilitat en altres contextos. Es proposa, entre d'altres mesures, la institucionalització de consells o espais consultius permanents,

la promoció de formació antiracista a l'administració pública, i l'enfortiment de xarxes d'interacció associatives que vinculin col·lectius racialitzats, entitats socials i administracions locals.

En conjunt, **Cafè Barcelona 2025** ha contribuït a visibilitzar les desigualtats estructurals, generar coneixement col·lectiu i obrir un debat públic informat sobre la participació democràtica des dels marges. La seva principal aportació rau en haver demostrat que la inclusió política i social requereix metodologies específiques, capaces de reconèixer la pluralitat d'experiències i de transformar els espais de deliberació en veritables àmbits d'igualtat i reconeixement.

1. Introducció

La Fragua Projects és una entitat gitana i racialitzada fundada el 2022, que treballa amb un triple enfocament en els seus projectes i iniciatives: feminista i interseccional; antiracista i en la defensa dels drets del Poble Gitano i de les comunitats racialitzades; així com d'apoderament, revertint els efectes de l'assistencialisme i el clientelisme imperant. La seva tasca se centra en la promoció de la igualtat de tracte, la justícia social i la participació política dels col·lectius històricament exclosos dels processos democràtics.

El projecte **Cafè Barcelona 2025** neix d'aquesta mateixa visió: crear espais de diàleg, reflexió i construcció col·lectiva on les veus de les persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades siguin protagonistes en la definició de polítiques públiques i estratègies socials. Al llarg de la implementació del projecte, es van dur a terme quatre trobades participatives que hem anomenat **Espais Participatius d'Innovació Democràtica (EPIDs)**, inspirats en la metodologia *World Café*, adaptada culturalment a les realitats de les comunitats racialitzades.

El projecte va comptar amb la col·laboració de diverses entitats socials i comunitàries, entre elles les que van manifestar inicialment la seva voluntat de realitzar l'activitat a les seves instal·lacions motiu pel qual van emetre un certificat que es va adjuntar a la sol·licitud de finançament. Posteriorment es va establir una aliança estratègica de funcionament amb l'Associació Ceps Salut que ha estat clau per a l'èxit del projecte, atesa l'experiència d'aquesta entitat amb organitzacions de persones refugiades, migrades i/o racialitzades.

D'altra banda, es va comptar amb el suport logístic de la cessió de les instal·lacions i locals i suport en la convocatòria de les organitzacions i institucions públiques: Ateneu La Bòbila de Porta, Ajuntament de Sant Adrià de Besòs, Canòdrom-Ateneu d'Innovació Digital i Democràtica, l'Escola de la Santíssima Trinitat i el Servei d'Interculturalitat del districte de Sant Andreu de la ciutat de Barcelona.

El projecte va assolir una participació directa de 52 persones i un impacte estimat en més de 15.000 persones de manera indirecta, a través de la difusió de materials, xarxes socials i la participació d'entitats vinculades al Tercer Sector. Hem tingut participació de persones africanes i afrodescendents, magribines, xineses, pakistaneses, llatinoamericanes, indígenes, pertanyents als pobles originaris d'Abya Yala i gitanes. Hem tingut més representació de dones que de la resta d'identitats de gènere. La representació per franges d'edat ha estat també molt equilibrada, comptant amb persones joves, de mitjana edat i gent gran en totes les sessions. En una de les sessions hem tingut la participació d'una persona amb discapacitat i en totes hi ha hagut participació de persones gais, lesbianes i transsexuals. Aquest nivell de representació múltiple ha estat sempre molt important per a **La Fragua Projects** en el desenvolupament del projecte.

Hem d'assenyalar que, de manera que podríem qualificar com a natural, en ser aquest un informe redactat per persones gitanes, es posa a aquesta comunitat com a referència de moltes de les situacions de discriminació o desavantatge que es descriuen, si bé aquestes

descripcions poden extrapolar-se al conjunt de les comunitats no blanques (refugiades, migrades, gitanes i racialitzades). Sens dubte la participació diversa amb què ha comptat **Cafè Barcelona 2025** ens ha proporcionat testimonis d'altres persones i comunitats que també hem intentat que tinguessin pes i presència en el text.

En definitiva, el present document té per objectiu sistematitzar els aprenentatges, les veus i les propostes sorgides durant els espais participatius, així com oferir una avaluació crítica del procés i recomanacions per a la seva continuïtat en futures edicions.

2. Justificació

2.1. Context general

El projecte **Cafè Barcelona 2025, Participació i Innovació Democràtica des dels Marges** sorgeix en un moment caracteritzat per profunds desafiaments en matèria de cohesió social, representació política i reconeixement cultural a la ciutat de Barcelona. Les transformacions econòmiques, demogràfiques i culturals de les darreres dècades han generat una societat cada vegada més diversa, però també marcada per bretxes persistents de desigualtat i mecanismes d'exclusió estructural que afecten de forma desproporcionada determinats grups socials, en especial les persones racialitzades, gitanes i migrants.

En aquest context, la participació política i social no es distribueix de manera equitativa. Els mecanismes tradicionals de deliberació i decisió pública tendeixen a reproduir patrons d'invisibilitat envers els qui no comparteixen els codis culturals, lingüístics o institucionals dominants. D'aquesta manera, amplis sectors de la població queden al marge de l'espai públic, sense capacitat efectiva per incidir en les polítiques que afecten la seva vida quotidiana.

L'exclusió no es limita a la dimensió política: es manifesta també en l'accés desigual a drets bàsics com l'habitatge, l'ocupació, l'educació o la seguretat ciutadana. Les dinàmiques de segregació residencial, precarització laboral i discriminació institucional configuren un escenari on el racisme estructural opera de manera transversal, condicionant les oportunitats vitals i la percepció de pertinença de milers de persones.

En aquest marc, **Cafè Barcelona 2025** es planteja com una resposta innovadora davant la necessitat de repensar els espais de participació i representació democràtica. El seu propòsit fonamental és crear un entorn deliberatiu inclusiu, capaç de recollir i articular la veu dels col·lectius històricament exclosos dels processos de presa de decisions, situant la seva experiència com a font legítima de coneixement polític i social.

2.2. La Fragua Projects i la seva missió

La Fragua Projects és una entitat gitana i antiracista que treballa des d'una perspectiva feminista interseccional, antiracista i apoderadora per promoure la igualtat de tracte i no discriminació, la justícia social i la participació de les comunitats racialitzades. Des de la

seva constitució al 2022, l'organització ha impulsat diverses iniciatives orientades a visibilitzar la desigualtat estructural, enfortir el teixit comunitari i fomentar la participació ciutadana des dels marges.

La Fragua Projects concep la participació no com un acte formal, sinó com un procés polític i cultural en el qual es construeixen identitats, es negocien significats i s'amplien els límits de la democràcia. En aquesta línia, el projecte **Cafè Barcelona 2025** s'inscriu dins de la seva estratègia de consolidar metodologies d'intervenció que combinin producció de coneixement col·lectiu, reflexió crítica i acció transformadora.

El projecte dissenya i proposa els Espais Participatius d'Innovació Democràtica (EPID), trobades que busquen assajar formes alternatives de deliberació que trenquin amb la verticalitat institucional i amb les lògiques assistencialistes. Des d'aquesta mirada, cada sessió EPID constitueix un laboratori on s'experimenten dinàmiques horitzontals, basades en la confiança, el diàleg i la validació de sabers diversos.

2.3. Justificació i rellevància social

El disseny de **Cafè Barcelona 2025** respon a la necessitat de generar evidències qualitatives que permetin comprendre de manera profunda les formes contemporànies de racisme i exclusió a la ciutat i al país. Si bé Barcelona i Catalunya compta amb un marc normatiu avançat en matèria de drets i polítiques antidiscriminatòries, persisteixen bretxes significatives entre el reconeixement formal i l'experiència real d'igualtat.

La discriminació en l'accés a l'habitatge, la concentració laboral en sectors precaris, la segregació escolar o la criminalització mediàtica de determinats col·lectius mostren que la dimensió estructural del racisme continua vigent. Davant d'aquest panorama, resulta imprescindible incorporar les veus i perspectives de les persones afectades als processos de diagnòstic, deliberació i proposta.

El projecte assumeix, per tant, un enfocament de democràcia participativa i de producció de coneixement basat en les experiències viscudes, on el coneixement es produeix des de l'experiència i no únicament des de la institució. A través de metodologies dialògiques i col·laboratives, **Cafè Barcelona 2025** busca no només recollir testimonis, sinó construir discurs polític col·lectiu, enfortint la capacitat d'incidència i d'articulació dels grups racialitzats.

Des d'un punt de vista estratègic, el projecte s'alinea amb l'univers normatiu dels Drets Humans, especialment amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), en particular amb l'ODS 10 (Reducció de les desigualtats) i l'ODS 16 (Pau, justícia i institucions sòlides), que promouen societats inclusives, justes i participatives. En aquest sentit, la iniciativa contribueix a la implementació local de l'Agenda 2030, integrant la dimensió antiracista en els marcs de governança democràtica.

2.4. Objectius generals i específics

L'objectiu general del projecte va ser facilitar la participació de les persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades en la construcció democràtica, en la gestió dels assumptes comuns i en la coproducció de polítiques públiques mitjançant la creació d'espais deliberatius inclusius, capaços d'identificar problemàtiques comunes, formular propostes col·lectives i enfortir el teixit associatiu i ciutadà.

D'aquest objectiu general se'n van derivar els objectius específics següents:

- Incorporar les veus de les comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades en els debats sobre els límits de les democràcies contemporànies.
- Promoure la creació de xarxes amb organitzacions de la societat civil de comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades.
- Promoure la diversitat discursiva i personal de les pròpies comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades com a forma de combatre els prejudicis racistes homogeneïtzants.

Aquests objectius es van desenvolupar al llarg de quatre sessions participatives, cadascuna centrada en un conjunt temàtic d'interès social, i es van implementar mitjançant una combinació de tècniques deliberatives, observació participant i anàlisi qualitativa.

2.5. Abast territorial i població destinatària

L'àmbit d'actuació del projecte va ser la ciutat de Barcelona i la seva àrea metropolitana, un territori caracteritzat per la diversitat cultural i per la concentració de comunitats migrants i racialitzades. Els espais participatius van reunir persones de diferents procedències, gèneres, edats, opcions personals de vida i trajectòries, garantint una heterogeneïtat representativa de les realitats urbanes contemporànies.

El perfil de les persones participants va estar constituït principalment per persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades. Aquesta composició va permetre abordar els temes des d'una perspectiva multidimensional, combinant experiències personals, anàlisis estructurals i propostes col·lectives.

El projecte va assolir una participació directa d'aproximadament 50 persones i un impacte indirecte estimat en més de 15.000, a través de la difusió dels resultats, la col·laboració d'entitats i la multiplicació dels aprenentatges en xarxes socials i comunitàries.

2.6. Consideracions generals sobre el projecte

La justificació del projecte **Cafè Barcelona 2025** es sustenta en la convicció que la democràcia no es pot entendre únicament com un procediment institucional, sinó com un procés social i cultural en permanent construcció. En aquest procés, les veus tradicionalment excloses exerceixen un paper fonamental en la renovació dels marcs de representació i en la redefinició del concepte mateix de ciutadania.

En conseqüència, l'experiència desenvolupada per **La Fragua Projects** no es limita a un exercici de participació simbòlica, sinó que constitueix un laboratori d'innovació democràtica orientat a la transformació de les relacions entre ciutadania, institucions i territori. El seu valor rau tant en els resultats temàtics com en la metodologia emprada, que situa l'experiència viscuda com a font legítima de coneixement i com a base per a la formulació de polítiques públiques més inclusives.

3. Marc conceptual i metodològic

3.1. Innovació democràtica i participació racialitzada

El projecte **Cafè Barcelona 2025** s'inscriu en el marc de les pràctiques d'innovació democràtica, enteses com a processos que busquen ampliar i diversificar els mecanismes de participació ciutadana més enllà dels canals institucionals tradicionals. Aquest enfocament parteix de la premissa que la democràcia no s'esgota en la representació electoral, sinó que requereix formes de deliberació inclusives, capaces d'integrar la pluralitat d'experiències, sabers i trajectòries socials presents a la comunitat.

En el context barceloní, l'exclusió participativa de les persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades es manifesta en la infrarepresentació en òrgans consultius, la baixa participació en processos institucionals i l'escassa visibilitat als espais de decisió col·lectiva. La innovació democràtica, en aquest sentit, implica reconfigurar les condicions mateixes de la participació, adaptant els formats, llenguatges i ritmes a la diversitat cultural existent.

Cafè Barcelona 2025 respon a aquest desafiament mitjançant la creació d'espais de diàleg adaptats a les necessitats i codis culturals de les comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades, posant en pràctica una forma d'innovació democràtica que no es basa en la tecnologia o l'administració, sinó en el reconeixement del coneixement que neix de les experiències reals de les persones com a forma legítima de coneixement polític.

3.2. Enfocament antiracista, interseccional, feminista i comunitari

La Fragua Projects parteix de l'antiracisme polític com un dels seus pilars fundacionals i des d'aquest enfocament planteja el present projecte. Les persones participants seleccionades viuen el racisme estructural en la seva vida quotidiana i des d'aquesta posició és en la qual interactuen amb el projecte. A **Cafè Barcelona 2025** no es qüestiona l'existència del racisme. Es dona per fet i es reforça amb els testimonis personals i col·lectius de les persones participants.

El projecte també adopta un enfocament interseccional que reconeix l'existència de sistemes d'opressió superposats —racisme, classisme— i el seu impacte combinat en la vida de les persones. Des d'aquesta perspectiva, l'exclusió no es pot analitzar de forma aïllada: les desigualtats s'entrellacen i es reforcen mútuament, generant posicions socials diferenciades de vulnerabilitat o privilegi.

Així mateix, la iniciativa incorpora una mirada feminista i comunitària, entenent l'espai participatiu com un entorn on la cura, l'escolta i el reconeixement de les emocions formen part del procés polític. Aquest enfocament es materialitza en la configuració dels espais físics i simbòlics de les sessions: es prioritzen ambients segurs, temps de descans, cura infantil i àpats compartits, per tal d'eliminar jerarquies i afavorir l'expressió lliure.

La perspectiva comunitària es manifesta en el fet que el projecte no es limita a recopilar opinions, sinó que promou la construcció conjunta de discurs col·lectiu. Els debats, lluny de centrar-se únicament en les demandes, fomenten l'intercanvi de sabers, la validació d'experiències i l'articulació de propostes concretes, que posteriorment s'integren en la sistematització final.

En suma, el marc conceptual del projecte es recolza en tres principis:

- La participació com a exercici de reconeixement polític.
- La diversitat com a valor epistemològic i democràtic.
- La deliberació com a procés de transformació social i no només com a consulta.

3.3. Metodologia *World Café* i la seva adaptació cultural

La metodologia *World Café* constitueix l'eix operatiu del projecte. Desenvolupada inicialment per Juanita Brown i David Isaacs als anys noranta, aquesta metodologia parteix de la idea que les converses significatives poden generar coneixement col·lectiu i solucions innovadores. La seva estructura es basa en la rotació de participants entre taules temàtiques, la formulació de preguntes obertes i la síntesi col·lectiva dels principals aprenentatges.

En el cas de **Cafè Barcelona 2025**, la metodologia va ser adaptada a un context racialitzat i de diversitat cultural, incorporant elements que afavoreixen la confiança i l'horitzontalitat. Les principals adaptacions van ser:

- **Disseny de l'espai físic:** taules petites de quatre persones i elements visuals que faciliten la identificació temàtica (cartells, colors, símbols).
- **Gestió del temps:** quatre rondes de conversa de 20 minuts cadascuna, seguides d'una posada en comú i una síntesi final.
- **Idioma i comunicació:** ús flexible del castellà i català. Els participants d'una llengua estrangera van participar per mitjà d'un intèrpret.
- **Cures i ambient:** disponibilitat d'aliments, pauses i acompanyament emocional, especialment en debats amb càrrega testimonial.
- **Facilitació de la participació de les dones:** posant a disposició de les persones participants els serveis d'una persona cuidadora de les infàncies, essent conscients que són les dones les que habitualment tenen aquesta responsabilitat a les seves respectives famílies i això exerceix de barrera per a la seva participació efectiva.

- **Registre d'informació:** converses grupals per taula i observació general a càrrec de l'equip tècnic.

Aquestes adaptacions van permetre generar un entorn de confiança que va fomentar la participació fins i tot de persones amb escassa experiència prèvia en processos deliberatius. La metodologia es va mostrar especialment eficaç per identificar experiències compartides i generar propostes col·lectives des de la pràctica quotidiana.

3.4. Estructura general del cicle participatiu al 2025

El cicle participatiu es va desenvolupar a través de quatre sessions organitzades durant l'any 2025, cadascuna amb quatre taules temàtiques. En total, es van abordar setze preguntes de reflexió, formulades al voltant dels principals àmbits d'exclusió identificats per l'entitat: habitatge, ocupació, educació, racisme institucional, abús policial, participació i desafecció política, discursos d'odi, violències masclistes i drets LGTBIQ+.

Cada sessió va comptar amb un equip de quatre amfitrions/es, responsables de dinamitzar les taules, facilitar el diàleg i sintetitzar les aportacions. L'estructura de treball es va mantenir constant:

1. Obertura: benvinguda i reproducció d'un vídeo (de caràcter social o polític).
2. A l'espai s'estableixen 4 taules petites, que cadascuna d'elles té el nom d'un barri migrant, gitano i/o racialitzat.
3. Intercanvi lliure entre les quatre persones de la taula durant 20 minuts.
4. Les i els participants canvien de taula i de companys mentre les persones «amfitriones» romanen en les seves respectives taules.
5. Nou diàleg amb les idees ja recollides.
6. Síntesi: exposició final de conclusions en plenari.

El resultat de cada sessió va ser un conjunt de relatories elaborades per les persones «amfitriones» i posteriorment integrades als informes parcials de cada EPID, que serveixen com a base per al present document.

3.5. Recollida, sistematització i anàlisi de la informació

La producció d'informació es va realitzar mitjançant una combinació de tècniques qualitatives complementàries, orientades a garantir la fiabilitat i profunditat dels resultats:

- **Notes de taula:** registres escrits elaborats per les persones amfitriones, que recullen els arguments, exemples i propostes expressades en cada conversa.
- **Observació participant:** presència de l'equip tècnic a totes les sessions per anotar dinàmiques, gestos i patrons d'interacció.
- **Fotografies:** suport documental gràfic.
- **Revisió i síntesi col·lectiva:** sessions internes de contrast entre amfitriones i equip coordinador per validar interpretacions i assegurar coherència.

Posteriorment, el material va ser codificat i agrupat per eixos temàtics, seguint una estratègia d'anàlisi de contingut orientada a identificar:

1. Problemes estructurals assenyalats pels participants.
2. Experiències o exemples representatius.
3. Propostes o recomanacions.

Aquest procediment va permetre convertir un conjunt ampli de converses en un corpus analític estructurat, que constitueix el nucli central d'aquest informe. La sistematització no busca representar estadísticament la població participant, sinó comprendre els significats i les relacions socials que emergeixen del discurs col·lectiu.

3.6. Ètica participativa i cures metodològiques

El desenvolupament del projecte es va regir per principis ètics orientats a garantir la confidencialitat, el respecte i la seguretat de les persones participants. Totes les dades recollides van ser anonimitzades i tractades exclusivament amb finalitats d'anàlisi.

L'equip va aplicar una política de «cura metodològica», entenent que la participació requereix condicions materials i emocionals adequades. Això va incloure la previsió d'espais accessibles, l'oferta d'alimentació durant les sessions, la presència d'intèrprets, el servei d'una persona a cura de la infància i l'acompanyament d'una persona responsable de cures en cas d'incomoditat o càrrega emocional.

Les persones participants no van ser tractades com a «informants», sinó com a subjectes polítics amb capacitat deliberativa. Aquest enfocament reforça la coherència del projecte amb els principis d'igualtat, reconeixement i justícia epistèmica que l'inspiren.

3.7. Consideracions sobre marc conceptual i metodològic

El marc conceptual i metodològic de **Cafè Barcelona 2025** combina rigor analític i sensibilitat comunitària, oferint un model de treball que transcendeix la consulta i s'orienta a la transformació democràtica.

L'aplicació de l'enfocament interseccional, l'adaptació cultural de la metodologia *World Café* i la integració de l'ètica de la cura configuren un model replicable de participació inclusiva, basat en la confiança, l'horitzontalitat i la producció col·lectiva de coneixement.

Aquest enfocament metodològic constitueix la base sobre la qual es desenvolupa l'anàlisi temàtica que segueix en les seccions posteriors, on es sistematitzen els debats i s'extreuen els aprenentatges principals del procés participatiu.

4. Sistematització dels debats i anàlisi temàtic

4.1. Dret a l'habitatge

4.1.1. Introducció: viure en un lloc digne i assequible

El dret a l'habitatge apareix en totes les sessions del projecte, com un dels camps on el racisme estructural, , incloent-hi la islamofòbia, l'antigitanisme i altres formes de discriminació es manifesten de manera més intensa. Els quatre EPIDs aborden aquesta vulneració des d'angles complementaris: l'impacte del racisme i el masclisme en l'accés a l'habitatge, la insuficiència de les lleis, la segregació territorial i el paper dels fons d'inversió en l'especulació immobiliària.

En aquest marc, les experiències relatades per persones gitanes, refugiades, migrades i altres comunitats racialitzades mostren patrons molt similars de discriminació estructural. El relat d'una família gitana expulsada del seu habitatge per un fons d'inversió, malgrat acreditar el pagament de tots els rebuts, il·lustra de forma paradigmàtica la combinació entre poder econòmic, desprotecció legal i prejudici ètnic. Alhora, les persones participants subratllen que el que afecta la comunitat gitana afecta també altres comunitats refugiades, migrants i racialitzades: el problema no és individual ni cultural, sinó estructural.

4.1.2. Racisme immobiliari i interseccionalitat

En els quatre EPIDs es repeteix una idea central: «no se't lloga per ser qui ets». L'accés a un pis no depèn únicament de la capacitat econòmica, sinó de factors com l'aparença física, l'accent, el cognom, el color de pell, la nacionalitat o la religió. En diverses comunitats — gitanes, magribines, africanes, llatinoamericanes, asiàtiques— aquests marcadors es combinen amb formes específiques de racisme estructural, com l'antigitanisme o la islamofòbia, que associen injustament determinades famílies amb conflictes, impagaments o 'problemes', fins i tot quan la seva trajectòria demostra el contrari.

A aquest racisme immobiliari se sumen altres formes de discriminació:

- **Masclisme:** les dones, especialment mares, són percebudes com a menys solvents o més «problemàtiques» per a l'arrendador, cosa que limita encara més el seu accés a contractes estables.
- **Classisme:** s'assenyala que un futbolista marroquí pot viure on vulgui, mentre que un veí marroquí sense recursos no pot, evidenciant la combinació permanent de racisme i classe.

En aquest context, moltes persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades només aconsegueixen accedir a l'habitatge mitjançant estratègies informals (coneguts que signen el contracte, pagaments per avançat, sobregaranties) que aprofundeixen la seva vulnerabilitat davant abusos.

4.1.3. Desigualtat territorial i confinament social

Les aportacions del tercer EPID permeten descriure la segregació residencial com una forma específica de racisme estructural. Les persones participants insisteixen que la concentració de comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades en determinats barris no és una elecció lliure, sinó el resultat de polítiques de real·lotjament, discriminació en el mercat immobiliari i desigualtats econòmiques acumulades.

Les persones participants descriuen un patró que afecta múltiples comunitats—migrades, gitanes i altres comunitats racialitzades—: barris «marcats» com zones «dolentes», amb infraestructures deteriorades, brutícia, falta de serveis i escassa inversió pública, on la presència majoritària de població gitana i migrada serveix al seu torn per justificar l'abandonament institucional. Aquesta estigmatització del territori es trasllada a l'escola, l'ocupació o les relacions amb l'administració, generant un cercle d'exclusió on el lloc de residència, l'origen ètnic i la classe social es reforcen mútuament.

Al mateix temps, les persones participants reconeixen que aquests barris funcionen també com a espais de seguretat i suport mutu, on les xarxes gitanes i d'altres comunitats refugiades, migrades i racialitzades permeten resistir la precarietat habitacional. Tanmateix, la sensació de pertinença i protecció comunitària no s'ha de confondre amb veritable llibertat d'elecció: viure on una persona es sent arraconada no compensa que el dret a triar barri sigui pràcticament inaccessible.

4.1.4. Desprotecció legal i desconfiança institucional

El segon EPID posa el focus en la dimensió legal i institucional del problema. La lectura compartida és clara: les lleis, tal i com estan formulades o aplicades, no garanteixen un dret efectiu a l'habitatge per a les comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades.

Les i els participants assenyalen diversos obstacles:

- **Desconeixement generalitzat de les lleis i mecanismes de denúncia:** moltes persones no saben quins drets tenen, ni a quins organismes acudir, ni com demostrar la discriminació.
- **Dificultat probatòria:** el racisme immobiliari opera de forma encoberta (no retornar trucades, excuses ambigües, condicionants informals), cosa que fa molt difícil aportar proves.
- **Escassa confiança en les institucions:** la percepció predominant és que denunciar «no serveix de res», que suposa una pèrdua de temps i que, en cas de conflicte, la policia o l'administració solen posicionar-se del costat de la propietat.

Aquesta desprotecció legal s'agreuja quan entren en joc problemes de documentació, idioma o nacionalitat, que afecten de manera especial persones migrants, però també famílies gitanes que han tingut històricament una relació tensa amb les institucions públiques. Davant d'això, es reclama la creació d'organismes independents de supervisió, amb recursos reals per acompanyar i defensar els qui pateixen discriminació.

4.1.5. Especulació, fons d'inversió i mercantilització de l'habitatge

El quart EPID introdueix un element clau: el pes creixent dels fons d'inversió (fons voltor) en el mercat de l'habitatge. La dada que una gran part del parc d'habitatge estigui en mans d'aquests fons es percep com a incompatible amb la idea de l'habitatge com a dret.

Les persones participants subratllen diversos elements:

- **Desinformació sobre què són i com operen aquests fons**, cosa que augmenta la sensació d'indefensió.
- **Especulació sistemàtica**: compra massiva d'habitatges en contextos de crisi, pujada de lloguers i expulsió de llogaters per maximitzar beneficis.
- **Concentració de poder**: quan un sol actor té gran quantitat de pisos, la capacitat dels llogaters per negociar és pràcticament nul·la.

En aquest context, l'expulsió d'una família gitana —malgrat demostrar la seva solvència— posa de manifest la discriminació que pateixen les comunitats racialitzades i revela amb claredat la convergència de tres formes de violència: una violència econòmica, exercida pel poder desproporcionat del fons d'inversió, capaç d'imposar decisions unilaterals sense marge de negociació; una violència jurídica, derivada d'un marc legal que interpreta els conflictes des d'una posició que afavoreix el gran tenidor i deixa en desavantatge el llogater; i una violència racial, alimentada per la sospita estructural que recau sobre les comunitats racialitzades, fins i tot quan compleixen rigorosament amb les seves obligacions.

La crítica no es limita a l'existència dels fons, sinó **a la manca de regulació efectiva** i a l'absència d'un parc públic d'habitatge que pugui equilibrar la balança. Es compara la situació amb d'altres països europeus on la proporció del salari destinada a l'habitatge és menor, reforçant la idea que el model actual no és inevitable, sinó políticament construït.

4.1.6. Impactes en la vida quotidiana: precarietat, mobilitat forçada i ocupació

Els diferents EPIDs coincideixen que la precarietat habitacional es tradueix en una vida quotidiana marcada per la inestabilitat i la renúncia constant. Moltes famílies —refugiades, migrades, gitanes i racialitzades— es veuen obligades a viure en habitacions rellogades, pisos sobreocupats o habitatges de baixa qualitat, amb canvis freqüents de domicili a causa de la pujada de preus, les condicions abusives o la ruptura de contractes.

Davant la impossibilitat d'accedir a un lloguer estable, algunes persones recorren a l'ocupació com a estratègia de supervivència, no com a opció ideològica. Aquesta realitat afecta de forma particular famílies amb criatures i llars extenses, per a qui el desarrelament territorial impacta directament en la conservació de les seves xarxes familiars i comunitàries.

Els i les participants insisteixen que no es pot parlar de dret a l'habitatge si aquest no inclou l'estabilitat, la dignitat de l'entorn i la capacitat real de triar on viure.

4.1.7. Respostes col·lectives i línies de proposta per un habitatge digne i assequible

Davant d'aquest panorama, les taules no només descriuen problemes, sinó que formulen línies d'acció concretes que apunten a transformar tant les polítiques públiques com les pràctiques socials.

Entre les propostes més recurrents destaquen:

1. **Reforç del parc d'habitatge públic i assequible**, amb criteris que prioritzin les famílies més vulnerables i evitin la concentració de pobresa en uns pocs barris.
2. **Regulació estricta del mercat immobiliari i dels fons d'inversió**, mitjançant límits a l'especulació, impostos específics i mecanismes de control i transparència.
3. **Creació d'organismes independents de denúncia i acompanyament**, amb capacitat per actuar davant de casos de discriminació i per garantir l'aplicació efectiva de les lleis.
4. **Campanyes de sensibilització social i alfabetització jurídica**, en diversos idiomes, que difonguin els drets existents i desmuntin els estereotips contra les comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades.
5. **Reconeixement explícit de la segregació residencial i de la islamofòbia i l'antigitanisme (o racisme)** com a formes de discriminació estructural, que han de figurar en l'agenda política i en les polítiques urbanes.

En aquest sentit, el projecte **Cafè Barcelona 2025** situa les comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades no només com a subjectes que pateixen vulneracions, sinó com a productores de diagnòstic i de propostes, capaces d'assenyalar rutes de transformació cap a un model de ciutat on l'habitatge deixi de ser un privilegi per convertir-se en un dret efectivament garantit.

4.2. Precarietat laboral

4.2.1. Introducció: treball i racisme

Als quatre EPIDs de **Cafè Barcelona 2025**, la precarietat laboral apareix com una de les cares més visibles del racisme estructural. Les persones participants descriuen un mercat de treball on l'origen, les condicions físiques, la religió, el nom o l'accent condicionen el tipus d'ocupació al qual s'accedeix, el salari que es percep i les possibilitats reals d'estabilitzar la pròpia vida.

Els EPIDs mostren que, fins i tot quan es disposa d'un treball «més o menys permanent», aquest no garanteix cobrir necessitats bàsiques com habitatge, alimentació, subministraments, educació, medicaments, transport, accés a la cultura i al lleure. La precarietat laboral no es viu com una etapa transitòria, sinó com un estat crònic que impacta directament en la salut, el benestar i l'estabilitat de les persones, famílies i barris sencers. A això se suma la discriminació per origen racial o ètnic, que actua com a filtre

informal en la selecció, la promoció interna, la distribució de tasques i el tracte quotidià en l'entorn laboral.

4.2.2. Inserció laboral condicionada pels papers, l'idioma i els estereotips

En el primer EPID, les persones participants van subratllar que l'estabilitat laboral està profundament determinada per la situació administrativa. Sense padró municipal o sense permís de treball, la majoria de les portes es tanquen i només queda l'economia submergida o la dependència extrema de xarxes informals. Obtenir el padró es va descriure com un procés complex, ple de traves, que alenteix qualsevol intent de regularització i, amb això, l'accés a drets bàsics.

A aquesta dimensió administrativa se sumen dos elements clau:

- **La barrera lingüística**, especialment en el domini del català i del castellà, que limita les oportunitats d'accedir a treballs qualificats, d'entendre contractes i de defensar drets laborals.
- **Els estereotips racistes**, que actuen com a filtres invisibles en processos de selecció, entrevistes i promoció interna: determinats cognoms, accents, vestimentes o trets físics s'associen a menor professionalitat, menor compromís o menor «encaix cultural».

En aquest context, moltes persones es veuen abocades a acceptar feines per sota del seu nivell formatiu, amb salaris baixos i sense estabilitat, fins i tot quan compten amb estudis mitjans o superiors. La idea d'haver de fer el doble esforç per arribar a la meitat apareix repetidament a les taules.

4.2.3. Segregació laboral, baixos salaris i economia submergida

Les aportacions del segon i tercer EPID permeten parlar d'una segregació laboral clara: les persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades es concentren en sectors amb pitjor protecció laboral i menor reconeixement social —neteja, cures, hostaleria, construcció, logística, treball agrícola—, mentre que la seva presència en llocs de responsabilitat o alta qualificació és molt limitada.

Les persones participants descriuen diversos trets comuns:

- **Assignació sistemàtica a llocs de baixa qualificació**, independentment de l'experiència o els estudis previs.
- **Salaris insuficients per cobrir el cost de la vida**, especialment habitatge i alimentació.
- **Jornades extenses**, amb hores extra no reconegudes ni remunerades.
- **Manca de contracte o contractes parcials** que no reflecteixen les hores efectivament treballades.

L'economia submergida apareix, en molts casos, com a estratègia de supervivència més que com a elecció. Davant la impossibilitat d'accedir a ocupacions formals o de mantenir-los, algunes persones es veuen obligades a acceptar treballs sense contracte o amb

condicions clarament abusives. Aquesta situació agreuja la vulnerabilitat: sense cotització, sense protecció per desocupació i sense capacitat de reclamar drets sense exposar-se a possibles represàlies o problemes administratius.

4.2.4. Discriminació vertical i horitzontal en el treball

A l'EPID celebrat a Sant Adrià de Besòs (segon EPID) es va treballar específicament la discriminació per origen racial o ètnic en l'àmbit laboral, distingint entre discriminació «vertical» (des de comandaments o estructures de poder) i «horitzontal» (entre companyes i companys de feina).

En el pla vertical, les persones participants van identificar:

- **Dificultats per accedir a llocs de major responsabilitat**, encara que es compleixin els requisits.
- **Segregació dins de la mateixa empresa**: tasques més pesades o menys visibles assignades de forma sistemàtica a persones racialitzades.
- **Obstacles per homologar títols** i reconèixer formació prèvia obtinguda en altres països.
- **Explotació laboral mitjançant sobrecàrrega de treball**, horaris desproporcionats i menors salaris que la resta de l'equip.

En el pla horitzontal, es van descriure pràctiques com:

- **Comentaris i «bromes» racistes normalitzades** («ens treus la feina», «cura amb ell, que et va robar», al·lusions a l'olor o a la suposada «falta d'higiene» de determinades comunitats).
- **Desconfiança sistemàtica envers les capacitats professionals** de persones refugiades, migrades, gitanes o racialitzades.
- **Aïllament social en l'entorn laboral**, creació de grups tancats i exclusió d'espais informals.

Aquestes dinàmiques generen un clima de treball hostil que afecta directament l'autoestima, la motivació i la permanència en l'ocupació. Algunes persones acaben interioritzant una sensació d'inferioritat, dubtant del seu propi valor professional.

4.2.5. Condicions de treball dures i conseqüències per a la salut

El tercer EPID va posar el focus en les condicions físiques i psicològiques dels treballs durs que realitzen moltes persones racialitzades. Les taules van recollir testimonis d'homes i dones que treballen en neteja, construcció, hostaleria, logística o cures, amb impactes molt clars en la salut.

En el pla físic, s'esmenten:

- **Dolors constants** d'esquena, espatlles, genolls i articulacions, associats a càrregues pesades i moviments repetitius.
- **Fatiga extrema per jornades llargues**, ritmes intensos i poques pauses reals.

- **Exposició a ambients perillosos** (substàncies tòxiques, temperatures extremes, maquinària insegura), amb risc elevat de malalties respiratòries, dèrmiques i altres problemes crònics.

En el pla psicològic, es descriuen:

- **Estrès crònic** associat a la por a perdre l'ocupació i a la impossibilitat de rebutjar condicions abusives: «És el que hi ha i haig de donar les gràcies per tenir una feina».
- **Ansietat i símptomes depressius**, vinculats a la discriminació, a la desvalorització constant i a la sensació de ser «ciutadania de segona».
- **Esgotament emocional**, per haver de demostrar contínuament la pròpia vàlua professional i suportar exigències majors que les imposades a companys i companyes no racialitzades.

Les conseqüències socials i econòmiques són clares: cicles de precarietat que dificulten l'accés a un habitatge digne, la continuïtat formativa i el suport econòmic a les famílies, així com una mobilitat laboral molt limitada.

4.2.6. Assetjament laboral racista i barreres per a la denúncia

El quart EPID es va centrar en l'assetjament laboral per motius racials, mostrant fins a quin punt moltes situacions de discriminació no són episodis aïllats, sinó patrons normalitzats en determinats sectors. La majoria de les persones participants van afirmar conèixer almenys un cas d'assetjament racial a la feina, ja sigui viscut en primera persona o presenciat en el seu entorn.

Es van identificar diferents formes d'assetjament:

- **Microagressions:** comentaris sobre accent, aparença, costums o religió; acudits racistes; qüestionaments de la competència professional ("com una xinesa pot ser advocada?").
- **Discriminació en l'assignació de tasques:** encàrrecs sistemàtics de les tasques més dures, brutes o menys reconegudes, així com exclusió de projectes de major visibilitat.
- **Aïllament professional:** marginació en reunions, exclusió d'espais informals on es prenen decisions, invisibilització de fites.
- **Avaluacions injustes:** reclamacions basades en estereotips ("la gent de la teva comunitat no és neta"), condicions més exigents que a la resta de l'equip, obstacles en ascensos o acomiadaments vinculats a l'expressió visible de la identitat.

Les persones participants van identificar diverses raons per les quals rara vegada es denunciïn aquestes situacions:

- **Por a represàlies i a perdre l'ocupació**, especialment en contextos de precarietat.

- **Desconfiança en recursos humans o en els superiors**, percebuts com a part del problema.
- **Normalització del racisme**: "això aquí sempre ha passat".
- **Sensació d'inutilitat**: "no servirà de res".

El resultat és un entorn on l'assetjament racista es manté invisible en gran part de les estadístiques oficials, mentre els seus efectes emocionals i professionals són enormement visibles per a les persones afectades.

4.2.7. Impactes quotidians i cadenes de desigualtat

Els EPID coincideixen que la precarietat laboral té impactes que van molt més enllà del lloc de treball. La combinació entre salaris baixos, discriminació, condicions físiques dures i assetjament racista genera cadenes de desigualtat que travessen múltiples dimensions:

- Dificultat per accedir a **habitatge estable** i digne.
- Impossibilitat de **conciliar vida laboral i familiar**, especialment en llars amb criatures.
- Menor temps i energia per **formar-se**, participar en la vida comunitària o implicar-se políticament.
- **Reproducció de la precarietat entre generacions**, quan les filles i fills creixen en contextos marcats per la inestabilitat.

Lluny de ser un problema únicament econòmic, la precarietat laboral es presenta com un mecanisme central de reproducció del racisme estructural: situa de forma sistemàtica les persones migrades, refugiades, gitanes i racialitzades a la part baixa de la jerarquia social, limitant la seva capacitat d'elecció i el seu marge de negociació.

4.2.8. Respostes col·lectives i línies de proposta per un treball lliure de racisme

Davant d'aquest diagnòstic, les taules no es van limitar a descriure problemes: també van plantejar solucions i necessitats concretes. Entre les propostes més repetides destaquen:

- **Millores estructurals en les condicions de treball**: reducció de jornades abusives, repartiment més equitatiu de la càrrega laboral, contractació suficient de personal i salaris dignes que permetin sostenir una vida estable.
- **Polítiques laborals inclusives**: processos de selecció basats en competències reals, lluita contra el biaix racista en entrevistes, agilitació de l'homologació de títols estrangers, accés igualitari a formació i promoció interna.
- **Mecanismes de denúncia i protecció**: protocols clars contra l'assetjament racista, serveis de suport psicològic i assessorament jurídic accessible, així com presència activa de sindicats i entitats antiracistes.
- **Formació en diversitat i antiracisme**: per a equips directius, comandaments intermedis i personal de recursos humans, entenent la diversitat com una riquesa i no com un problema.

- **Educació i sensibilització social:** des d'edats primerenques, per desmuntar prejudicis i trencar el vincle entre origen, tipus de treball i valor social percebut.

En conjunt, les aportacions dels quatre EPID situen la precarietat laboral com un terreny on s'entrecreuen classe, origen, gènere i racisme. El projecte **Cafè Barcelona 2025** aporta, des d'aquí, un missatge clar: garantir drets laborals dignes per a les persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades no és només una qüestió de justícia social per a aquestes comunitats, sinó una condició imprescindible per a la qualitat democràtica i la cohesió del conjunt de la societat.

4.3. Educació i segregació escolar

4.3.1. Introducció: la segregació escolar com a desigualtat estructural

L'anàlisi realitzat al segon EPID evidencia que la segregació escolar constitueix una de les expressions més persistents del racisme estructural com antigitanisme, islamofòbia, xenofòbia o qualsevol altra forma discriminació en l'àmbit educatiu. Les anomenades «escoles gueto» concentren de manera desproporcionada alumnat gitano, migrant i racialitzat, reproduint desigualtats històriques i limitant, des d'edats primerenques, les oportunitats d'aprenentatge, desenvolupament personal i mobilitat social.

Les persones participants van ser clares en afirmar que la segregació no és fruit de la casualitat ni de decisions individuals, sinó el resultat de factors residencials, administratius, econòmics i culturals que conflueixen en un únic fenomen: l'existència d'escoles amb menys recursos, més necessitats i majors nivells d'estigmatització. Aquest fenomen, lluny de revertir-se, continua perpetuant trajectòries educatives marcades per la desigualtat, especialment entre l'alumnat de comunitats migrades, gitanes i racialitzades.

4.3.2. Desigualtat de condicions i bretxa de qualitat educativa

Encara que els continguts curriculars siguin els mateixos, les condicions d'aprenentatge als centres segregats són clarament inferiors. Les persones participants van assenyalar diferències notables en els resultats acadèmics entre instituts, atribuint-les no només al nivell de l'alumnat, sinó a la falta de recursos, a la sobrecàrrega docent i als dèficits estructurals que solen caracteritzar aquests centres: "Es nota en els resultats de les avaluacions... hi ha una falta de nivell tant pel funcionament del centre com per l'entorn".

La manca d'estabilitat dels equips docents, la rotació constant, l'absència de formació específica per atendre la diversitat cultural, religiosa i lingüística, i la insuficiència d'acompanyament individual fan que els centres segregats funcionin en un estat de fragilitat permanent. A això se suma la barrera idiomàtica, assenyalada en diverses taules, que dificulta l'aprenentatge en alumnat nouvingut i alenteix el ritme escolar per a tot el grup.

Aquestes limitacions afecten directament la infància migrada, gitana i racialitzada, la presència de la qual en aquests centres és majoritària. La combinació entre precarietat estructural i insuficiència de recursos genera trajectòries educatives més vulnerables i condiona les oportunitats posteriors.

4.3.3. Racisme escolar i estigmatització de l'alumnat

El racisme a l'escola va ser un dels elements més esmentats. Tot i que hi ha professorat compromès, es van denunciar actituds racistes normalitzades, diferències de tracte basades en l'aparença i expectatives més baixes cap a l'alumnat migrat, gitano i racialitzat. "Hi ha professorat amb actituds racistes", afirmaven participants amb contundència.

A més, es va assenyalar que quan un nen o una nena migrant comet un error, aquest s'interpreta com una cosa «cultural», en lloc d'entendre-ho com a part del procés educatiu: "L'error sovint és considerat cultural".

Aquesta lectura racialitzada del comportament té un efecte directe sobre l'autoestima, la motivació i la relació amb la institució.

Per a la comunitat gitana, aquestes dinàmiques reforcen una història llarga de desconfiança amb el sistema educatiu. L'escola, en lloc de ser un espai de reconeixement, esdevé sovint un lloc on es reproduïxen prejudicis que ja són presents a la societat.

4.3.4. Segregació territorial i el seu impacte a l'escola

La segregació escolar està íntimament lligada a la segregació residencial. Moltes famílies refugiades, migrades, gitanes i racialitzades viuen en barris considerats «desfavorables», i aquesta ubicació determina de forma gairebé automàtica l'escola a la qual podran accedir. Les persones participants van assenyalar que "si vius en un barri gueto o segregat és més difícil finalitzar els estudis", un testimoni que sintetitza la relació entre territori, desigualtat educativa i expectatives limitades.

Els centres situats en aquests barris s'enfronten a majors reptes socials i materials: infraestructures deteriorades, major demanda de suport emocional, dificultats de convivència derivades de la precarietat i escassa inversió institucional. A més, l'etiqueta del barri acompanya l'alumnat fins i tot fora de l'entorn escolar, afectant la seva imatge social i les seves oportunitats.

Al mateix temps, algunes persones van destacar que aquests barris generen fortes xarxes de suport mutu i poden crear espais on l'alumnat migrat, gitano i racialitzat es sent més segur que en centres majoritàriament blancs i païos. Aquesta ambivalència mostra que la segregació no és únicament un problema de composició de l'alumnat, sinó de desigualtat estructural entre barris i escoles.

4.3.5. Efectes en la convivència, la identitat i les trajectòries personals

Les conseqüències de la segregació escolar van més enllà del rendiment acadèmic. Les persones participants van descriure un entorn on l'alumnat internalitza la idea que estudia en un centre «de menor nivell», la qual cosa afecta directament la seva motivació i el seu sentit de pertinença. Alguns testimonis van relatar experiències de *bullying* per ser migrant o gitano, així com sentiments d'aïllament quan algú és "l'únic de la seva comunitat" en un centre.

En altres casos, es va destacar que la diversitat pot afavorir dinàmiques de respecte i convivència, però només quan el professorat disposa de les eines necessàries per treballar

pedagògicament aquesta diversitat. Quan això no passa, el conflicte es gestiona des del prejudici i no des de la inclusió.

Molts participants van explicar que el clima del centre té un impacte significatiu en l'abandonament escolar primerenc. Si l'escola no és un espai segur i respectuós, és menys probable que la joventut es mantingui en el sistema educatiu, especialment aquelles persones gitanes que ja porten generacions experimentant ruptures amb l'escola.

4.3.6. L'etiqueta d'«escola gueto» com a estigma institucional

L'expressió «escola gueto» va ser utilitzada de forma crítica per les persones participants, que reconeixen que, tot i que descriu un fenomen real, també reproduïx estigma institucional.

Aquesta etiqueta funciona com un segell que afecta:

- A la **reputació** del centre.
- A les **expectatives** del professorat.
- A la **percepció de les famílies** de l'entorn.
- I a les **oportunitats educatives** de l'alumnat.

En alguns casos, es va afirmar que en aquests centres es reduïa l'exigència acadèmica per "evitar conflictes", com quan es va dir que "abans regalaven l'ESO". Aquesta pràctica reforça un cercle on es baixa el nivell per prejudici, l'alumnat surt amb menor preparació i es reforça l'estigma inicial.

4.3.7. Diversitat, integració i pressions externes

L'EPID en què es va tractar aquest tema també va mostrar que la segregació té dinàmiques internes complexes. Algunes persones van explicar que ser "l'únic" en un centre divers va afavorir la seva integració, però alhora es va exposar a experiències d'hostilitat o discriminació.

De la mateixa manera, es va descriure que, en alguns centres no segregats, la pressió cap a l'alumnat migrat, gitano i racialitzat és tan alta —per expectatives esbiaixades, mirades de sospita o falta d'acompanyament— que les famílies acaben traslladant els seus fills i filles a centres amb més diversitat, encara que estiguin segregats. Aquesta dinàmica demostra que la inclusió no està garantida simplement per barrejar alumnat: requereix polítiques educatives clares, formació antiracista i un compromís institucional real.

4.3.8. Bretxa entre centre públic i concertat

Les persones participants van assenyalar també diferències significatives entre els centres públics i concertats. Les escoles concertades, tot i que finançades amb fons públics, solen establir mecanismes formals i informals de selecció que exclouen alumnat migrat, gitano i racialitzat o amb necessitats socioeconòmiques elevades. Això provoca una concentració més gran de vulnerabilitat a l'escola pública, que suporta la càrrega educativa sense rebre proporcionalment més recursos.

La bretxa entre pública i concertada es converteix així en un factor clau per comprendre la persistència de la segregació escolar en ciutats i barris amb alta diversitat.

4.3.9. Propostes per a una educació emancipadora i de qualitat per a tota la ciutadania

Les persones participants van plantejar diverses línies d'acció:

1. **Reducció activa de la segregació escolar** mitjançant distribució més equitativa de l'alumnat.
2. **Reforç de recursos en centres vulnerables**, amb professorat estable, formació antiracista i suport lingüístic.
3. **Reconeixement del racisme escolar, la islamofòbia i de l'antigitanisme com a problemes** estructurals que requereixen polítiques específiques.
4. **Campanyes antiracistes** que abordin el problema de forma directa i explícita.
5. **Participació real de famílies** refugiades, migrades gitanes i racialitzades als projectes educatius.
6. **Regulació de l'educació concertada** per evitar pràctiques de selecció encoberta.

En conjunt, les propostes apunten a un model educatiu on la barreja social, el reconeixement de la diversitat i la inversió en els centres més estigmatitzats siguin pilars centrals per garantir igualtat real.

L'anàlisi realitzada mostra que la segregació escolar és una manifestació evident de la desigualtat estructural que travessa la població refugiada, migrada, gitana i racialitzada. El seu impacte s'estén al rendiment, la convivència, la identitat i les oportunitats futures. Les veus recollides són clares: una escola segregada no garanteix drets, sinó que els limita.

Transformar aquest model exigeix polítiques educatives valentes, recursos suficients, formació adequada i un compromís institucional inequívoc amb la igualtat.

4.4. Pressió policial i racisme institucional

4.4.1. Introducció: assetjament policial

Les aportacions de l'EPID on es va abordar aquest tema mostren que la relació entre les comunitats racialitzades i els cossos policials està marcada per una profunda desconfiança i per experiències reiterades de tracte desigual. La pregunta guia, "Les accions policials respecten sempre els drets de les persones racialitzades?", va obrir un espai on van emergir vivències, silencis, matisos i relats que parlen d'un patró compartit: les persones racialitzades no se senten tractades amb la mateixa igualtat, dignitat ni presumpció d'innocència que altres grups.

La pressió policial es percep com un fenomen estructural més que com l'actuació aïllada d'agents concrets. Apareix associada al perfilament racial, a l'aplicació diferencial de controls, a la normalització d'identificacions sense motiu aparent i a la sospita permanent dirigida cap a persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades. En conjunt, les veus

de la sessió dibuixen una bretxa entre el principi formal d'igualtat davant la llei i l'experiència quotidiana dels qui, pel seu origen o el seu fenotip, són tractades com a sospitosos en l'espai públic.

4.4.2. Identificacions selectives, vigilància diferencial i sospita permanent

Un dels elements més recurrents a les taules va ser la percepció d'identificacions policials selectives, dirigides especialment cap a persones gitanes, marroquines i joves racialitzades. Les participants van descriure controls «per costum», parades reiterades en parcs i espais públics, i preguntes o exigències —com demanar el NIE tot i que es presenta el DNI— que transmeten un missatge clar: no pertany plenament, ets sospitosa per defecte.

Les experiències de les dones gitanes de la Taula 2 són especialment il·lustratives. Relaten desallotjaments selectius, controls dirigits i situacions on senten que es busca culpables en base a la pertinença ètnica. El relat d'una dona marroquina que afirma sentir-se insegura davant la policia per controls freqüents i tracte agressiu mostra que aquesta selectivitat no és aïllada, sinó que respon a un patró. La pràctica del perfilament racial s'esmenta una i altra vegada com una realitat normalitzada.

La figura del «sospitós per defecte» afecta també persones pakistaneses, xineses, i persones llatinoamericanes. A la Taula 4, per exemple, dues persones de la comunitat xinesa descriuen sentir-se perseguides, associant la seva vigilància al fet de tenir menor relació social amb altres comunitats. La sospita es converteix així en una lectura institucionalitzada del cos racialitzat en l'espai públic.

4.4.3. Tracte diferenciat, prejudicis i desigualtat en la interacció

L'EPID en qüestió va evidenciar un patró de tracte desigual, on la forma de vestir, la companyia o l'accent condicionen l'actitud policial. La participant gitana universitària va relatar que, quan va amb amistats universitàries pallasses, "passa inadvertida", però quan es mou amb familiars gitanos es converteix en "diana" directa de sospita.

Aquesta doble experiència revela que la policia no respon únicament al comportament, sinó a la lectura social del cos: un mateix cos racialitzat pot ser tractat amb respecte o ser objecte de vigilància, depenent del context, la companyia i les estructures de prejudici que operen en la mirada policial. Aquesta inconsistència alimenta la desconfiança i reforça la percepció d'arbitrarietat.

Així mateix, es van descriure situacions on agents intenten dissuadir de presentar denúncies o on es transmet la idea que és preferible evitar processos formals. A la Taula 1, una dona trans colombiana va relatar que, malgrat rebre un tracte correcte, va percebre una insistència perquè no seguís endavant amb la denúncia, cosa que genera incertesa i sensació de desprotecció.

En conjunt, aquests relats mostren diferències en com s'atenen certs casos: mentre algunes persones senten suport clar, d'altres perceben actuacions que prioritzen la contenció o la gestió del conflicte abans que la seva protecció.

4.4.4. Normalització de la vigilància en comunitats gitanes i migrants

Una de les aportacions més significatives realitzades a l'EPID va ser la normalització dels controls i parades policials des d'edats primerenques que recauen sobre les comunitats racialitzades. Un participant va relatar que els controls formaven part del recorregut quotidià des de la infància: "parar-te, registrar-te i seguir".

Aquest relat mostra que el perfilament racial no només té un efecte immediat, sinó també acumulatiu. Quan des de la infància s'aprèn que el teu cos serà registrat, aturat o avaluat de manera rutinària, es genera un procés d'interiorització de la desigualtat: la vigilància esdevé experiència formativa.

També es va observar una tendència a evitar acudir a la policia fins i tot quan hi ha un conflicte o una agressió. Un home pakistanès va explicar que preferia no acudir mai, "per temor a no ser cregut o a agreujar el conflicte". Aquesta percepció de risc en interactuar amb la policia revela un clima on la institució encarregada de garantir seguretat genera inseguretat.

4.4.5. Xarxes comunitàries davant la desconfiança institucional

Davant d'aquesta percepció de desigualtat, moltes persones van mostrar preferència per resoldre conflictes dins de les seves pròpies xarxes comunitàries. Les famílies gitanes, per exemple, van relatar que acudeixen abans a mediadors familiars, veïns o referents comunitaris que a la policia. La desconfiança institucional reforça aquestes estratègies, però també limita l'accés a la protecció legal i a l'exercici ple de drets.

Les comunitats migrants repliquen aquest patró: evitar la policia significa també resignar-se a gestionar conflictes sense eines institucionals, augmentant la vulnerabilitat davant abusos o conflictes veïnals racialitzats. Aquestes dinàmiques revelen una bretxa profunda entre els discursos institucionals sobre igualtat i l'experiència quotidiana dels qui se senten desprotegits pel sistema.

4.4.6. Vulneracions de drets: igualtat, dignitat i seguretat personal

A l'EPID s'assenyalen possibles vulneracions indirectes de drets fonamentals. Les persones participants identifiquen afectacions concretes a:

- **El principi d'igualtat i no discriminació**, en existir pràctiques policials que semblen aplicar-se de forma diferenciada segons origen ètnic o aparença.
- **La dignitat en el tracte**, quan es produeix humiliació, pressió per no denunciar o un tracte excessivament autoritari sense causa justificada.
- **El dret a la seguretat personal**, ja que la policia, en lloc de ser un actor protector, és percebuda com un risc per a certs cossos.

Aquestes vulneracions no són necessàriament explícites, però es materialitzen en pràctiques sistemàtiques: controls rutinaris, exigències documentals injustificades, tracte agressiu, desconfiança preventiva i pressions per evitar processos formals de denúncia.

4.4.7. Bretxa entre la igualtat formal i l'experiència viscuda

Les veus recollides són consistents a destacar una distància significativa entre la igualtat formal davant la llei i l'experiència viscuda per les persones racialitzades. Mentre que el marc jurídic garanteix neutralitat i imparcialitat, la pràctica es veu afectada per prejudicis ètnics, racisme estructural i dinàmiques institucionals que reproduïxen desigualtat.

Per a la comunitat gitana, aquesta bretxa no és nova. Històricament ha patit un tracte policial basat en estereotips i sospita estructural. A l'EPID, diverses persones van descriure que la policia actua de manera diferent segons si una persona gitana es presenta sola, amb familiars gitanos o acompanyada d'amistats pallasses. Aquesta inconsistència afecta el sentit de ciutadania plena.

4.4.8. Propostes col·lectives per a uns cossos de seguretat democràtics i lliures de biaixos racistes

Les persones participants van identificar diverses línies d'acció per transformar la relació entre policia i comunitats racialitzades:

- **Garantir transparència en els controls**, amb registres detallats per motiu, freqüència i resultat.
- **Establir protocols clars i accessibles sobre identificacions**, per evitar arbitrarietat.
- **Desenvolupar mecanismes de mediació comunitària**, especialment amb participació migrada, gitana i/o racialitzada.
- **Formació antiracista i en diversitat per a agents**, no com a tràmit sinó com a requisit estructural.
- **Enfortir mecanismes independents de denúncia**, que generin confiança i accessibilitat.

Aquestes propostes reflecteixen un desig col·lectiu de transformar la relació amb la policia, no des de l'enfrontament, sinó des de l'exigència democràtica d'igualtat, dignitat i seguretat.

L'anàlisi realitzada a l'EPID revela un patró persistent: les persones racialitzades no perceben els cossos policials com un espai segur. La pressió policial, expressada mitjançant controls selectius, tracte diferenciat i sospita estructural, reproduïx desigualtats històriques i deteriora la confiança en la institucionalitat democràtica.

Superar aquesta bretxa requereix transparència, protocols clars, mediació comunitària i una transformació profunda de les pràctiques policials. Les veus recollides al *World Café* no només denuncien la desigualtat: tracen un camí cap a un model de seguretat veritablement inclusiu, basat en els drets humans i en el reconeixement ple de la ciutadania per a totes les persones.

4.5. Participació i desafecció política

L'EPID dedicat a la desafecció política va posar de manifest una percepció pràcticament unànime entre les persones participants —refugiades, migrades, gitanes, i de diferents comunitats racialitzades—: el sistema polític actual no els representa. La classe política apareix, en els seus relats, com un espai llunyà, que en parla, però rarament amb elles, i que només s'acorda dels seus barris i comunitats en clau electoralista.

La pregunta guia "Et sents representat o representada pel sistema polític actual?" no va obrir un debat polaritzat, sinó un "no" gairebé absolut, matisat per alguns reconeixements puntuals a polítiques socials concretes. No obstant això, aquest reconeixement no corregeix la sensació global de ser tractades com a ciutadania de segona, instrumentalitzades com a «problema» en el discurs polític i excloses dels espais on es prenen decisions. En diferents comunitats racialitzades, aquesta desafecció s'entrellaça amb trajectòries històriques de discriminació institucional —com l'antigitanisme— i amb dificultats reals per accedir a càrrecs de responsabilitat política.

4.5.1. Representació absent

En totes les taules es repeteix la mateixa idea: no se senten representades pels qui ocupen responsabilitats polítiques. Les persones participants descriuen els partits com a actors que s'acosten als barris racialitzats només en període electoral, "a fer-se fotos", per després desaparèixer fins a la següent campanya.

Diverses frases condensen aquest sentiment: "Al barri només venen a fer-se fotos a les eleccions", "El millor que podria dir un partit polític de nosaltres és res".

En aquests testimonis es percep una lectura clara: la presència pública de les comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades no s'associa a drets, sinó a conflicte, problema o amenaça.

En el cas de les persones gitanes participants, es remarca que els barris on viuen apareixen en el discurs polític com a espais a controlar o gestionar, però rara vegada com a subjectes polítics amb veu pròpia. Aquesta manca de reconeixement reforça la percepció de ser tractades com a objectes de política social, però no com a subjectes polítics.

Un eix central de l'EPID va ser l'absència de persones racialitzades —gitanes, africanes, magribines, llatinoamericanes, asiàtiques— als espais de representació política formal. Les participants interpreten aquesta absència no com una casualitat, sinó com el resultat de barreres estructurals: falta d'igualtat d'oportunitats, filtres implícits en els partits i campanyes de descrèdit quan algú de les seves comunitats aconseguix certa visibilitat.

En diverses taules també es va comentar que alguns partits inclouen ocasionalment persones racialitzades en llistes, actes o fotografies, però sense atorgar-los responsabilitats, veu pròpia ni espai d'influència. Aquesta pràctica genera la sensació que la seva presència serveix més com a element simbòlic o decoratiu que com a reconeixement real de la seva capacitat política. Les participants van coincidir que la

qüestió no és aparèixer, sinó participar plenament, i que incorporar diversitat sense accés al poder no modifica les dinàmiques d'exclusió.

Els homes gitanos de la Taula 3 van oferir un exemple especialment significatiu que il·lustrada la realitat de les comunitats racialitzades. Van explicar que participen activament en associacions, entitats veïnals i projectes comunitaris —organitzant activitats, mitjançant conflictes i construint cohesió social—. Tanmateix, quan intenten fer el pas cap a la política institucional, troben un sostre invisible que impedeix que el seu treball comunitari es tradueixi en lideratge polític. Tot i que demostren implicació i compromís, senten que els partits no estan disposats a obrir-los espais reals de decisió.

Aquest conjunt d'experiències dibuixa un patró clar: no falta interès polític per part de les comunitats gitanes, migrades i racialitzades, ni falta compromís ni capacitat. El que falta és la porta d'entrada i una voluntat genuïna per part dels partits de compartir poder, reconèixer lideratge i permetre que les veus racialitzades formin part dels qui dissenyen i decideixen les polítiques públiques. L'absència de representació política no és un reflex d'apatia, sinó la conseqüència directa d'un sistema que continua col·locant obstacles on hi hauria d'haver igualtat.

4.5.2. Racisme polític i construcció de l'«enemic intern»

Les persones participants identifiquen, a més, l'existència d'un racisme explícit en el camp polític i mediàtic, especialment lligat a determinats partits conservadors i d'extrema dreta. En diverses taules es va assenyalar la por davant "polítiques emergents" que criminalitzen la població migrant i racialitzada i determinats barris.

Es va denunciar l'ús de col·lectius concrets —com la població marroquina— com a xiulet expiatori recurrent: "Només es recorden dels marroquins per dir que tot és culpa nostra".

De la mateixa manera, es va comentar que alguns partits semblen voler que les drogues romanguin en certs barris per seguir assenyalant-los com a espais «problemàtics», en lloc d'abordar les causes estructurals de l'exclusió.

Aquest tipus de discursos no només alimenta l'odi social, sinó que reforça la sensació que la política parla de les persones refugiades, migrades, gitana i racialitzades com a amenaça, mai com a ciutadania plena.

4.5.3. Relació ambivalent amb l'Estat del Benestar

Malgrat la desafecció generalitzada, algunes persones participants reconeixen que es beneficien de certes polítiques socials. A la Taula 3, per exemple, homes gitanos i una dona africana assenyalen que hi ha programes i ajudes de les quals són usuaris.

Aquesta relació és ambivalent: d'una banda, saben que l'Estat proporciona prestacions que sostenen part de la seva vida quotidiana; de l'altra, senten que aquestes mateixes institucions no els reconeixen com a interlocutors polítics legítims. La política social arriba, però no transforma la posició d'inferioritat simbòlica ni la falta de poder real en les decisions.

Això alimenta una lectura crítica: se'ls atén com a «usuaris de serveis», però no se'ls inclou com a co-dissenyadors de les polítiques que afecten els seus barris, les seves famílies i les seves comunitats.

4.5.4. Participació política, por i responsabilitats compartides

En diverses meses va aparèixer una reflexió autocrítica: moltes persones participants reconeixen que els seus col·lectius "haurien de participar més", tant a nivell associatiu com electoral.

Tanmateix, aquesta reflexió va acompanyada d'una anàlisi clara de les barreres:

- Por cap a determinats partits i els seus discursos.
- Sensació que "dona igual a qui votis, mai canvia res per a nosaltres".
- Manca d'informació comprensible sobre el sistema polític.
- Obstacles materials (temps de treball, càrregues de cures, situació administrativa).

Algunes expressen que els partits progressistes semblen defensar millor els seus interessos, però fins i tot en aquests espais senten distància i falta de representació real. Un dels participants arriba a dir que hi ha elements de l'extrema dreta que "no li desagraden", cosa que mostra la complexitat de la relació entre identitat, classe, territori i discurs polític.

En qualsevol cas, el patró és clar: la desafecció no significa desinterès, sinó una forma de resposta a un sistema que perceben com a hostil o indiferent.

4.5.5. Ciutadania de segona i horitzó generacional

A la Taula 4, diverses persones van afirmar sentir-se "ciutadans de segon nivell" i van considerar que la classe política "no legisla per a ells". Aquesta sensació d'inferioritat cívica no es limita al present: apareix la idea que potser "altres generacions" aconseguixin participar de manera més plena en el sistema polític, una esperança que combina escepticisme i desig de canvi.

La lectura és generacional: la participació política plena es percep com una cosa encara per conquerir, lligat a processos d'educació, accés a estudis, nacionalitat i reconeixement social. Per a la joventut migrada, gitana i racialitzada, això es tradueix en un missatge ambivalent: el present està marcat per l'exclusió, però es confia que el futur, si s'obren espais de representació, pugui ser diferent.

4.5.5. Propostes col·lectives sobre radicalitat democràtica i participació ciutadana

Tot i el diagnòstic dur, les i els participants a l'EPID no es van quedar en la queixa. Les persones participants van identificar diverses claus per avançar cap a una democràcia més inclusiva:

- **Augmentar la presència real de persones migrades, gitanes i racialitzades en la política institucional**, no només com a imatge, sinó en posicions de decisió.

- **Garantir igualtat d'oportunitats en l'accés a candidatures i estructures de partit**, evitant vetos formals i informals.
- **Reconèixer el treball associatiu i comunitari com a espai legítim de producció política**, i crear ponts entre aquest nivell i les institucions.
- **Combatre els discursos racistes en el camp polític i mediàtic**, evitant que s'utilitzi de manera sistemàtica certs col·lectius com xiquets expiatoris.
- **Generar processos de formació política accessible als barris**, on s'expliquin els mecanismes institucionals i es fomenti la participació des de l'experiència de les pròpies comunitats.

Aquestes propostes expressen un desig clar: que la democràcia deixi de ser un escenari on les persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades són observades des de fora, i passi a ser un marc en què puguin exercir plenament els seus drets, influir en les decisions i ocupar l'espai que els correspon com a part del poble.

L'EPID dedicat a la desafecció política mostra que la fractura entre les comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades i el sistema polític no és una qüestió de desinterès individual, sinó de racisme estructural, invisibilitat i ús instrumental de les seves vides en el discurs públic. La participació política, en aquest context, no es pot reduir a «convidar a votar», sinó que exigeix transformar les regles d'accés, els discursos i les pràctiques de representació.

Les veus recollides al *World Café* assenyalen un repte democràtic de fons: una democràcia que exclou sistemàticament part de la seva població deixa de ser plenament democràcia. Incloure la mirada refugiada, migrada, gitana i racialitzada en el centre de les decisions polítiques no és només una qüestió de justícia per a aquestes comunitats, sinó una condició per a la qualitat democràtica del conjunt de la societat.

4.6. Discursos d'odi i desinformació

4.6.1. Introducció: odi racista interseccional

Als EPIDs del projecte **Cafè Barcelona 2025**, les persones participants descriuen els discursos d'odi i la desinformació com un "soroll de fons" constant que configura la forma en què la societat mira les comunitats gitanes, migrants i racialitzades. Lluny de tractar-se d'opinions aïllades, aquests discursos apareixen com un entramat que combina ideologies excloents, missatges mediàtics aïllats i *fake news* difoses a través de xarxes socials i cadenes de missatgeria.

Des de l'experiència gitana, pakistanesa, xinesa, magribina, llatina i africana, els EPID mostren com aquest clima discursiu legitima el racisme quotidià, alimenta la por, justifica controls policials, reforça la segregació residencial i escolar, i condiona la possibilitat d'accedir a habitatge, ocupació o reconeixement social. Els discursos racistes no es queden en les paraules: produeixen efectes materials sobre la vida de les persones.

4.6.2. Ideologies excloents

A l'EPID 1, al reflexionar sobre l'«augment d'ideologies excloents», les taules descriuen un augment de missatges que assenyalen les comunitats racialitzades com a problema, amenaça o càrrega per a la societat.

Les persones participants relaten experiències molt concretes: persecució dins de les botigues «per si robes», comentaris constants sobre els nens al parc, dificultats afegides per trobar habitatge quan es veu el cognom gitano o estranger, o la sospita automàtica sobre qui porta hiyab.

S'insisteix que "les coses que fan els nostres fills es veuen més que les que fan els altres", tant per part d'altres famílies com de la pròpia escola, el que mostra com el prejudici amplifica qualsevol gest quan qui ho fa és gitano, marroquí o pakistanès.

A les taules amb presència gitana es repeteixen estereotips molt arrelats: "sempre diuen que els gitanos viuen de les pagues i les ajudes", "moltes persones expressen que no volen veïns gitanos".

Aquests discursos no són només opinions individuals, sinó expressions d'un marc ideològic que col·loca les comunitats gitanes i migrants com a inferiors, aprofitades o perilloses.

També s'assenyala el paper dels mitjans de comunicació, que tendeixen a presentar les persones racialitzades en general com un bloc homogeni: si una persona comet un delictes, s'amplia a "tota la comunitat és així".

La premsa i certs discursos polítics són percebuts com a actors que "necessiten tenir el prejudici establert per poder justificar el seu racisme", reforçant la idea que les comunitats racialitzades són un problema que gestionar i no parteix legítima de la societat.

4.6.3. Discursos d'odi

A l'EPID 3, centrat específicament en discursos d'odi, les persones participants analitzen la relació entre paraules i violència. Coincideixen que quan es repeteixen missatges contra un col·lectiu es genera una espècie de "rentat de cervell col·lectiu" que porta molta gent a assumir-los com a veritat única.

Se subratlla que la majoria de les opinions negatives sobre comunitats musulmanes, gitanes o africanes provenen de desinformació i falta de contacte real. Molts comentaris sobre religió, tracte a les dones o costums estan basats en imaginaris i no en experiències directes.

Les persones gitanes ressalten, una vegada més, la persistència de tòpics com «el gitano roba» o «el gitano és dolent», i recorden que aquests missatges ja estaven normalitzats en acudits, programes de televisió o representacions caricaturesques de dècades anteriors.

Tot i que avui hi ha més persecució social i legal de l'odi explícit, les participants adverteixen que els discursos segueixen presents, moltes vegades de forma més subtil, interioritzats des de la infància a través de comentaris aparentment insignificants.

Es fa una lectura històrica: s'esmenta el cas de Hitler com a exemple extrem de com la propaganda pot conduir del discurs a la violència massiva.

A escala local, s'observa una cosa similar —guardant les distàncies—: quan l'odi es normalitza als mitjans o fins i tot en parlaments, la població se sent legitimada per repetir-ho al carrer, al barri o a l'escola.

A les taules es descriu també el cost emocional de respondre als discursos d'odi. Moltes persones diuen que han de pensar molt si contesten o no a un comentari racista: respondre es pot tornar en contra; callar es pot viure com acceptar l'agressió. Aquesta tensió permanent és viscuda com una forma de violència psicològica que desgasta i condiona la vida quotidiana.

4.6.4. Fake News

L'EPID 4 aprofundeix en com les *fake news* afecten la percepció de les comunitats racialitzades. Les persones participants coincideixen que les notícies falses o manipulades s'han convertit en una eina central per reforçar ideologies racistes i xenòfobes.

S'assenyala que moltes persones no disposen de fonts fiables ni d'eines per contrastar la informació, i que la manca de verificació fa que s'acabin creient continguts sense fonament. Les *fake news* estan dissenyades per cridar l'atenció, generar impacte i «vendre», amb titulars extrems i emocionalment carregats.

Les taules descriuen com aquestes notícies:

- Associen sistemàticament **migració amb delinqüència**.
- Vinculen determinades comunitats amb l'«**okupació**» o l'**impagament**.
- Presenten l'obertura d'una **mesquita** o un **espai intercultural com a amenaça**.
- Difonen imatges o **frases tretes de context per alimentar por i rebuig**.

S'esmenta de forma explícita el paper d'alguns partits en la normalització d'aquests missatges hostils, i se subratlla que les xarxes socials actuen com a amplificador: els discursos d'odi fan més soroll, generen més clics i queden per sobre dels missatges positius o matisats.

Les persones participants també mostren preocupació per l'ús creixent de la intel·ligència artificial per falsificar imatges i continguts, cosa que fa encara més difícil distingir què és real i què no. Es percep que, des que aquestes tecnologies s'han popularitzat, ha augmentat la circulació de *fake news* que reforcen prejudicis contra les persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades.

4.6.5. Impactes en les comunitats racialitzades

Els tres EPIDs coincideixen que aquests discursos —ideologies excloents, odi explícit, desinformació— impacten de forma directa en la vida quotidiana de comunitats racialitzades diverses, travessades per estigmatitzacions històriques i contemporànies.

En primer lloc, afecten la seguretat i la llibertat de moviment. Algunes persones expliquen que eviten sortir del barri perquè "allà ens sentim més protegits"; fora, se senten observades, perseguides o tractades com a delinqüents.

En segon lloc, condicionen l'accés a drets: habitatge, ocupació, educació, espai públic. Els prejudicis alimentats per discursos i *fake news* es tradueixen en el fet que «no volen veïns gitanos», en què es rebutja un currículum pel cognom, o en què se supervisen exageradament els nens gitanos o migrants perquè «els seus nens es veuen més».

En tercer lloc, generen tensions entre comunitats minoritàries. Els EPIDs mostren com, de vegades, persones migrants novingudes reben advertències negatives sobre els gitanos, o com es reproduïxen prejudicis entre comunitats racialitzades influenciades pel mateix discurs mediàtic.

Finalment, impacten en l'autoimatge i la identitat: quan la representació pública de la teva comunitat és gairebé sempre negativa, costa construir una autoestima col·lectiva sòlida. Des de la perspectiva gitana, això es suma a segles d'antigitanisme i a una llarga tradició d'imatges caricaturesques, criminalitzadores o paternalistes.

4.6.6. Resistències i propostes contra la desinformació i l'odi

Malgrat el diagnòstic dur, les persones participants no se situen només com a víctimes d'aquests discursos, sinó com a subjectes actius que pensen estratègies de resistència.

Entre les propostes que apareixen a les taules destaquen:

- **Educar en el respecte i la diversitat des de la infància**, tant a l'escola com a la família, ensenyant a relacionar-se amb el desconegut i a veure la diferència com a riquesa i no com a amenaça.
- **Fomentar espais de trobada real entre comunitats** —en escoles, barris, espais socials, llocs de culte— per trencar l'aïllament i desmentir prejudicis a través de l'experiència compartida.
- **Alfabetització mediàtica i digital**, que ajudi a identificar i desactivar *fake news*, especialment entre joves i persones amb més barreres lingüístiques o menys accés a informació contrastada.
- **Exigir responsabilitat a mitjans i actors polítics**, evitant que les comunitats racialitzades siguin usades com a xiulet expiatori o com a objecte constant de notícies negatives.
- **Confrontar els discursos racistes, no només ignorar-los**: «s'ha de rebatre i confrontar les notícies», deien en una taula, subratllant la necessitat de no deixar sense resposta els missatges que estigmatitzen.

Aquestes propostes apunten a una idea de fons: els discursos no són neutrals i, per tant, tampoc ho poden ser les respostes. Per a les comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades, disputar el relat és també una forma de defensar drets.

Els EPIDs mostren que els discursos d'odi i la desinformació no són un fenomen marginal, sinó un component estructural del racisme contemporani. Construeixen la figura de l'altre perillós, justifiquen polítiques de control, alimenten l'extrema dreta i danyen la convivència quotidiana.

Davant d'això, les veus recollides a **Cafè Barcelona 2025** reivindiquen la necessitat de promoure una capacitat d'anàlisi i lectura responsable de la informació, de comptar amb mitjans i responsables polítics que assumeixin la seva part de responsabilitat, i d'una societat que deixi de consumir relats fàcils de «bons i dolents» per començar a mirar les persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades com el que són: subjectes de drets, amb històries complexes, dignitat pròpia i capacitat de transformar la realitat.

4.7. Violències masclistes i interseccionalitat

4.7.1. Introducció: l'heteropatriarcat a les comunitats racialitzades

L'EPID dedicat a les violències masclistes va mostrar que aquest és un tema ple de matisos, silencis i contradiccions. Les dones de comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades van descriure el masclisme com una realitat present en els seus contextos comunitaris, tot i que amb expressions molt diferents segons les trajectòries personals, les cultures familiars, la religió i les condicions socioeconòmiques.

L'EPID va revelar que les violències masclistes no es poden analitzar de manera aïllada: s'entrecreuen amb el racisme institucional, la precarietat, l'accés desigual al treball, la segregació residencial i l'expectativa social sobre «com han de ser» les dones de certs col·lectius. La intersecció entre racisme i patriarcat apareix constantment com una capa addicional de vulnerabilitat que condiciona la vida quotidiana de moltes dones.

4.7.2. Percepcions femenines: experiències de desigualtat i dificultats per expressar-les

En diverses taules, dones de diferents orígens van descriure situacions de desigualtat dins les seves comunitats. Algunes van parlar d'estructures familiars on la veu dels homes té més pes, o on les dones s'han d'adaptar a rols tradicionals que limiten la seva autonomia. Dones gitanes, marroquines i guineanes van explicar que, en els seus contextos, la distribució de responsabilitats i la llibertat personal no sempre són equitatives.

Tanmateix, no totes les participants es van expressar amb la mateixa claredat. Algunes dones van tenir dificultats per parlar, ja fos per l'idioma —com en el cas de la dona xinesa de la Taula 1, que amb prou feines va poder intervenir— o per incomoditat davant el grup.

La conclusió de l'informe intern realitzat com ha ocorregut en cada EPID ho resumeix amb precisió: "No totes són capaces d'expressar-ho obertament; conforme avança el diàleg, es relaxen, assenten i es reconeixen en les situacions que altres descriuen".

Això mostra que, tot i que algunes dones identifiquen clarament les desigualtats, d'altres només les reconeixen a mesura que escolten experiències similars.

4.7.3. Percepcions masculines: absència de conflicte i defensa de rols tradicionals

Les intervencions masculines van destacar per un to més uniforme. En diverses taules, homes de comunitats gitanes, xineses, paquistanesos i algerianes van afirmar que en els seus entorns no hi ha masclisme o que aquest ha disminuït amb el temps. Alguns van justificar la distribució de rols dins de la família com una cosa natural, estable o d'acord amb els seus valors.

A la Taula 4, per exemple, homes gitanos van explicar que les dones de la seva comunitat "ens honoren i ens tenen cura" i que l'organització familiar respon a preferències compartides. De la mateixa manera, un home paquistanès va afirmar que en la seva família les dones romanen a casa atenent tots els membres, i es va fer una pràctica normal.

Aquestes afirmacions mostren una percepció masculina que tendeix a normalitzar o valorar positivament l'estructura tradicional, en contrast amb les experiències de desigualtat verbalitzades per algunes dones.

Davant d'aquesta situació algunes persones participants posen en relleu la pràctica absència de l'acció institucional que de fet exerceix com a una deixada de responsabilitat a garantir la igualtat entre totes les persones, a més de la constatació que sobre aquests assumptes «ja us ho apanyeu entre vosaltres» que no deixa de ser un posicionament profundament racista i discriminatori. Els govern han de garantir la igualtat efectiva entre gèneres i amb les persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades aquest mandat es relaxa notablement.

4.7.4. Tensions internes i diversitat de posicions

Més que un consens, la sessió va revelar una notable diversitat interna en la forma d'entendre el masclisme. Apareixen:

- **Dones que denuncien** desigualtat.
- **Dones que la reconeixen**, però no parlen amb facilitat.
- **Dones que la neguen** (com la jove paquistanesa de la Taula 3).
- **Homes que defensen l'organització tradicional**.
- Alguns **homes que reconeixen** la necessitat d'adaptar-se a **nous models** (com l'home guineà que va dir esforçar-se per educar els seus fills en igualtat).

Aquesta barreja de posicions mostra que les percepcions sobre gènere dins de les comunitats refugiades, migrades gitanes i racialitzades no són homogènies i que les diferències generacionals, familiars i culturals influeixen de forma directa en les opinions.

4.7.5. Pràctiques i exemples concrets esmentats

Tot i que en el diàleg no van sorgir relats llargs sobre processos de transformació o iniciatives comunitàries, sí que van aparèixer exemples concrets que evidencien dinàmiques i tensions:

- Referències a l'**obediència i subordinació** de les dones en certes comunitats.

- Normalització que elles ocupin el **rol domèstic**.
- **Poca escolta de la seva opinió** en àmbits familiars.
- **Pràctiques específiques** com «la prova del mocador», descrita com una experiència dolorosa i de forta pressió social.

Aquests exemples ajuden a comprendre que les violències masclistes poden manifestar-se com a desigualtat quotidiana, pressió social o pràctiques ritualitzades que imposen comportaments i límits a les dones.

4.7.6. Conclusions compartides de l'anàlisi de gènere interseccional

L'EPID va mostrar que les violències masclistes en comunitats migrades, gitanes i racialitzades s'expressen de formes diferents segons el context. No hi ha una única imatge del problema, sinó un conjunt de percepcions que de vegades es contradiuen entre si. Els debats recollits permeten extreure algunes claus:

- En diversos contextos **persisteixen rols de gènere tradicionals** que condicionen la llibertat de les dones.
- Certs **discursos masculins tendeixen a minimitzar o negar** aquestes desigualtats.
- Algunes **dones troben dificultats per parlar obertament** sobre el tema.
- Les **dinàmiques familiars i culturals** influeixen en com s'interpreta el masclisme.
- I hi ha **tensions internes que reflecteixen processos de canvi**, resistència o adaptació.

Per a les institucions, el principal desafiament consisteix a comprendre aquesta complexitat sense caure en estereotips culturals, i a generar espais on les dones puguin expressar-se sense pressió i sense temor al judici. L'EPID demostra que escoltar aquestes veus —tant les que parlen com les que callen— permet captar matisos que no solen aparèixer en els discursos públics sobre gènere i comunitats racialitzades.

4.8. Drets LGTBIQ+ racialitzats

4.8.1. Introducció: percepcions diverses i forta influència cultural i religiosa

L'EPID dedicat als drets LGTBIQ+ racialitzats va mostrar un escenari complex, en el qual les percepcions de les persones participants —procedents de comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades— estan marcades especialment per factors culturals, històrics i religiosos. A diferència d'altres temes del projecte, en aquest cas no va emergir un consens clar, sinó una diversitat d'opinions travessada per creences profundes i per la manca d'espais de diàleg sobre aquestes qüestions dins d'algunes comunitats.

La pregunta guia —"És racista pensar que les comunitats racialitzades tenen més LGTBIQfòbia que la resta de la societat?" — no va ser resposta com un tema identitari, sinó

com una invitació a explorar com la tradició, la fe i les experiències migratòries influeixen en la forma d'entendre les orientacions sexuals i identitats de gènere.

4.8.2. Creences religioses com a marc interpretatiu

Un dels elements més presents a les quatre taules va ser la influència de la religió — principalment l'islam i el cristianisme evangèlic— en la manera de posicionar-se davant els drets humans relacionats amb el col·lectiu LGTBIQ+. Tant participants musulmans com persones gitanes evangèliques van expressar que les seves creences estableixen normes clares sobre les identitats i pràctiques sexuals, la qual cosa condiona la seva visió del tema.

En diverses taules es va dir, combinant les identitats ètniques o racials amb les seves preferències de credo, que l'acceptació del col·lectiu no és vista com a compatible amb la fe que professen. Algunes persones van assenyalar directament que "l'Evangeli ho expressa clarament" o que "la religió no permet acceptar aquesta forma de viure", mentre d'altres parlaven de la importància d'obeir el que consideren "lleï moral".

Aquestes afirmacions no es van plantejar des de l'hostilitat personal, sinó des de la convicció religiosa. Per a algunes persones, l'absència d'acceptació no és interpretada com a discriminatòria, sinó com a coherència amb els seus valors espirituals.

4.8.3. Manca de contacte, desconeixement i distància emocional

En altres casos, especialment entre persones procedents de la comunitat xinesa o persones que van migrar des de contextos africans, no es va expressar rebuig explícit, sinó un desconeixement profund del col·lectiu LGTBIQ+. Algunes persones van afirmar no haver tingut contacte previ amb persones LGTBIQ+ i van explicar la seva falta de referències com a part del motiu pel qual no sabien com posicionar-se.

Aquest distanciament genera un espai on, més que rebuig, apareix indiferència o falta d'informació.

4.8.4. Veus en primera persona: experiències de vulnerabilitat

Les dones trans presents a l'EPID van aportar un contrast significatiu. Des de la seva pròpia experiència, van assenyalar que en moltes comunitats racialitzades l'acceptació és molt baixa i que el col·lectiu LGTBIQ+ pot convertir-se en "la minoria de la minoria". Van explicar que la manca de suport comunitari, la incomprensió familiar i les interpretacions religioses restrictives generen barreres que dificulten el seu benestar emocional i la seva integració social.

Malgrat aquest diagnòstic, també van reconèixer que en entorns occidentals troben més protecció institucional i un marc legal que els garanteix drets bàsics, tot i que no sempre perceben aquest suport dins de les seves pròpies comunitats.

4.8.5. Entre la tradició, el respecte i la convivència

Un aspecte rellevant que va emergir en diverses taules és que moltes persones participants diferencien entre les seves creences personals i la seva forma de conviure amb altres

realitats. Tot i que van expressar que la seva fe no els permet validar determinades identitats, també van remarcar que això no implica maltractament directe o rebuig interpersonal. Algunes dones musulmanes van apuntar que "a Occident no se'ls tracta malament" i que, tot i que als seus països d'origen el tema és tabú, la seva experiència a Catalunya els permet conviure sense conflicte directe.

Aquest matís mostra que les postures recollides no són uniformes: hi ha tensions entre els valors heretats i els contextos socials en què viuen actualment.

4.8.6. La contradicció entre la història i la realitat

El diàleg mantingut amb les persones participants en els EPIDs contrasta de manera contradictòria amb el rol destacat que han tingut les persones racialitzades en el naixement del moviment LGTBIQ+ a nivell mundial i en els orígens d'aquest mateix moviment a Catalunya i Espanya, on dones trans racialitzades i gitanes van exercir un lideratge important, no reconegut suficientment.

D'altra banda, igual que passa quan es parla del conjunt de les dones, la imatge projectada de les persones gitanes, per posar un exemple, fa només un segle, fruit de la construcció de l'«alteritat» de la societat majoritària, ens parlava de concepcions gitanes obertes sexualment parlant i amb pràctiques concretes que avui definiríem com a pansexuals, com reflecteixen les sentències judicials de finals del segle XIX i principis de XX. No volem donar credibilitat a sentència basades en prejudicis antigitanos, però és cert que en tan curt espai de temps (des del punt de vista històric) s'observin posicionaments essencialistes tan contradictoris: En la nostra opinió aquesta circumstància es dona fruit de la necessitat comunitària gitana (en aquest cas) de refugiar-se en elements preservadors de la identitat, com pot ser l'aparició d'algunes preferències religioses pròpiament gitanes, davant l'allau de mesures repressives i segregadores que proporcionava l'Estat, que van posar en risc l'existència de la pròpia identitat gitana. Si tenim en compte que hi ha una voluntat col·lectiva, mantinguda durant 600 anys, de preservar a tota costa la identitat gitana, podem observar aquest fenomen amb més comprensió, sense disminuir possibles posicionaments crítics.

No tenir en compte aquest element podria portar-nos a consideracions errònies o amb un enfocament inadequat.

4.8.7. Reflexions compartides sobre el dret al propi cos en les comunitats racialitzades

A partir del conjunt d'intervencions, que en aquest cas no van ser convergents, l'EPID va identificar diversos elements clau, que des de **Cafè Barcelona 2025** hem relacionat amb la necessitat d'articular polítiques públiques, basades en la garantia de drets, en aquest camp:

- La religió té un paper central en la forma en què moltes persones interpreten les identitats LGTBIQ+ racialitzades. **La Fragua Projects** interpel·la les administracions públiques que assumeixin aquesta realitat sempre des de la garantia de drets per a tots, totes i totis.

- En algunes comunitats no es tracta tant d'hostilitat explícita com de falta d'informació o contacte. Per tant, s'han de realitzar campanyes informatives específiques per superar aquesta situació.
- Per a algunes persones, afirmar que hi ha menys tolerància en certs col·lectius no és vist com a discriminatori, sinó com una constatació de la seva experiència cultural. Davant d'aquesta constatació discursiva a **La Fragua Projects** destaquem la pràcticament inexistència de polítiques públiques que donin suport a referents LGTBIQ+ a les comunitats racialitzades o altres accions que preservin les persones racialitzades de situacions de violències LGTBIQfòbiques.
- Les persones LGTBIQ+ de comunitats racialitzades enfronten una doble vulnerabilitat: la pròpia de la seva identitat i la derivada del racisme estructural. D'aquí sorgeix la imperiosa necessitat del foment dels drets humans de manera íntegra a la interna de les pròpies comunitats refugiades, migrades, gitanes i racialitzades, incloent-hi el diàleg i el debat serè i respectuós amb els líders de les confessions religioses majoritàries de cadascuna d'elles per tal de garantir els drets de les persones LGTBIQ+ racialitzades.

A l'EPID dedicat als drets LGTBIQ+ no es va centrar a confrontar creences, sinó a escoltar com aquestes s'articulen dins de comunitats diverses. Les veus recollides descriuen un panorama en què conviuen conviccions religioses fermes, falta d'informació, experiències de vulnerabilitat i desitjos de convivència respectuosa.

L'EPID no pretenia modificar doctrines ni establir judicis morals, sinó obrir un espai per comprendre per què existeixen determinades posicions i com aquestes afecten la vida quotidiana de les persones LGTBIQ+ racialitzades. Aquest exercici constitueix un primer pas per generar ponts de diàleg i per reconèixer la diversitat interna de cada comunitat, evitant simplificacions o lectures homogènies.

5. Avaluació del procés

Introducció avaluativa

L'avaluació del procés **Cafè Barcelona 2025** es va dur a terme mitjançant dos mecanismes complementaris:

1. Formularis digitals anònims, emplenats en finalitzar cadascun dels quatre EPID;
2. Una avaluació oral col·lectiva, realitzada al tancament de l'última sessió.

Aquestes dues fonts permeten construir una lectura sòlida i matisada de l'experiència: mostren un procés altament valorat, reconegut pel seu clima de respecte i per l'oportunitat de compartir vivències des de la diversitat. Les persones participants no només van avaluar el funcionament logístic i metodològic, sinó també l'impacte emocional i comunitari del projecte.

5.1. Nivell de satisfacció general

Les valoracions numèriques dels quatre formularis mostren una tendència clara:

- La gran majoria de respostes se situen en la franja més alta de valoració (4 i 5 sobre 5),
- Només apareix un nombre molt reduït de puntuacions baixes, associades a experiències individuals o expectatives específiques.

En total, sumant els quatre EPIDs, es van registrar més de 40 valoracions positives en els ítems relacionats amb l'ambient, la metodologia i el tracte rebut. La distribució de respostes indica que les persones participants es van sentir escoltades, acollides i còmodes durant les sessions.

Tot i que els formularis no contenen cites textuais, sí que reflecteixen comentaris positius en els apartats de resposta oberta, especialment sobre la claredat del format, la rogalia de l'equip, la utilitat de la trobada i la diversitat de les taules.

5.2. Fortaleses assenyalades per les persones participants

5.2.1. Un espai segur, horitzontal i de confiança

L'avaluació oral de l'últim EPID va ser contundent en aquest punt: les persones participants van percebre l'espai com a "segur", "horitzontal" i basat en la confiança. Un home marroquí ho va expressar així: "Ha estat un espai segur, de confiança i horitzontal... esdeveniments semblants a aquest solen ser molt verticals, amb ponències que expliquen situacions, però sense una participació com a iguals."

Aquesta valoració sintetitza la percepció general del procés i coincideix amb el to de les avaluacions escrites, on es destaquen l'atmosfera distesa i l'absència de judici.

5.2.2. Reconeixement i legitimitat de l'experiència viscuda

Una de les aportacions més significatives de l'EPID 4 va ser la d'una dona migrant, que va dir: "Som els protagonistes de cada pregunta realitzada a **Cafè Barcelona 2025** ... no responem des del desconeixement".

Aquest testimoni reflecteix un canvi important: la paraula de les persones racialitzades va deixar d'ocupar un lloc marginal o tutelat per convertir-se en el centre del procés. Aquesta sensació de reconeixement apareix en forma de valoracions molt positives en tots els formularis.

Una altra frase destacada de l'avaluació oral subratlla la importància simbòlica del projecte: "Gràcies a aquest espai s'ha donat veu a les meves necessitats".

5.2.3. Connexions interculturals i aprenentatge mutu

La diversitat existent als EPIDs —persones refugiades, migrades, gitanes i racialitzades de múltiples orígens— va ser viscuda com un valor.

Una dona marroquina va afirmar: "Aquest espai m'ha permès veure similituds amb altres comunitats", i un noi gitano va afegir: "És un espai on posem coses en comú, d'escoltar necessitats, d'observar altres realitats, i de créixer com a societat conjuntament".

Aquestes veus confirmen que el projecte no només va generar diagnòstic: va generar convivència i reconeixement entre comunitats que habitualment no comparteixen espais de diàleg.

5.3. Valoració de la metodologia i dels equips

5.3.1. Metodologia clara i accessible

Les puntuacions dels *Excels* mostren que les preguntes van ser considerades comprensibles i adequades per reflexionar. Cap formulari expressa confusió metodològica, i sí que es registren diverses valoracions altes en els ítems referits a l'organització i a la dinàmica del *World Café*.

5.3.2. El paper de l'equip facilitador i de les persones amfitriones

En les respostes dels formularis —i especialment en l'avaluació oral— apareix repetidament el reconeixement cap a les amfitriones i amfitrions, els quals van facilitar la participació, van mediar en diferències lingüístiques i van cuidar l'ambient.

Tot i que no se citen noms en els formularis, l'informe oral esmenta explícitament el valor del seu acompanyament com a element fonamental del bon funcionament del procés.

5.4. Aspectes per millorar segons els documents

La informació disponible permet identificar dues millores principals, assenyalades per algunes persones:

- 1. Aprofundir més en alguns temes:** En alguns formularis apareix el suggeriment de disposar d'una mica més de temps o espai per aprofundir en determinades converses. No s'esmenta de manera reiterada, però sí que figura en algunes respostes obertes.
- 2. Augmentar la continuïtat del procés:** En diversos qüestionaris s'expressa el desig que el projecte tingui continuïtat en el temps.

Es registren comentaris que demanen seguir, repetir o mantenir el procés en el futur. Aquesta demanda coincideix amb les conclusions orals: les persones participants no viuen l'EPID com un esdeveniment puntual, sinó com un recurs necessari.

5.5. Aportacions clau de l'avaluació oral

L'avaluació oral realitzada en finalitzar el darrer EPID permet aprofundir en les sensacions i aprenentatges que la metodologia va generar entre les persones participants. Les intervencions recollides configuren quatre grans línies de valoració.

En primer lloc, les persones van subratllar que l'espai havia funcionat com un entorn segur, horitzontal i basat en la confiança. Es va destacar que, a diferència d'altres esdeveniments institucionals més verticals, els EPIDs van permetre una interacció entre iguals on cada persona podia expressar-se sense por ni pressió. Aquesta idea apareix repetida en diverses intervencions, que assenyalen que la dinàmica no va estar marcada per ponències ni discursos unidireccionals, sinó per un intercanvi sincer i proper.

En segon lloc, va emergir de forma clara el valor de la trobada intercultural. Per a diverses persones —de diferents orígens— l'espai va facilitar descobrir similituds amb altres comunitats, reconèixer experiències compartides i desmuntar prejudicis mitjançant la conversa directa. La diversitat va deixar de ser un element abstracte per esdevenir una eina concreta d'aprenentatge mutu i de cohesió social.

Un tercer element destacat va ser el reconeixement de la paraula pròpia. Els i les qui van participar van afirmar sentir-se protagonistes de les preguntes plantejades i van valorar que les seves experiències fossin preses com a punt de partida legítim per a la reflexió col·lectiva. La sensació de poder expressar necessitats i vivències sense ser desautoritzades va reforçar la impressió que el procés estava centrat en elles i no en discursos externs.

Finalment, l'avaluació oral va posar en evidència la utilitat del procés com a eina de participació inclusiva. Les intervencions el descriuen com un espai que permet reflexionar, construir mirada crítica i enfortir vincles comunitaris. Es valora no només com un exercici puntual d'escolta, sinó com un referent que mostra com haurien de ser els espais de participació adreçats a comunitats migrades, refugiades, gitanes i racialitzades.

L'avaluació combinada dels quatre EPIDs confirma que **Cafè Barcelona 2025** ha estat un procés àmpliament valorat, tant pel seu clima participatiu com per la seva capacitat per generar espais de reconeixement entre comunitats diverses. Les dades mostren un alt grau de satisfacció, i les veus recollides assenyalen el valor simbòlic, comunitari i polític del projecte.

El procés no només va permetre produir diagnòstics sobre habitatge, treball, educació, seguretat o discursos d'odi: va permetre produir sentit de comunitat, legitimitat de la paraula pròpia i vincles interculturals que habitualment no troben espai en la vida institucional.

L'avaluació suggereix que l'EPID no és només útil: és necessari. I que la seva continuïtat, cuidant els temps i reforçant els suports lingüístics i metodològics, pot consolidar-lo com una eina estable de participació democràtica per a les comunitats migrades, refugiades, gitanes i racialitzades de la ciutat.

5.7. Conclusions avaluatives

El projecte **Cafè Barcelona 2025** confirma que la participació democràtica adquireix un significat diferent quan es construeix des dels marges. Les veus recollides al llarg dels quatre EPIDs mostren una realitat que no sempre apareix en els espais institucionals: les

comunitats migrades, refugiades, gitanes i racialitzades viuen desigualtats que travessen de manera simultània l'habitatge, l'ocupació, l'educació, la seguretat, la representació política i la convivència quotidiana.

El projecte no només va permetre nomenar aquestes desigualtats: va permetre comprendre-les des de dins, des de l'experiència viscuda, i articular-les en un marc col·lectiu de reflexió que transcendeix els relats individuals. Aquest és una de les grans aportacions de **Cafè Barcelona 2025**: convertir vivències disperses en diagnòstics compartits que mostren la naturalesa estructural del racisme i la desigualtat a la ciutat.

5.7.1. Escoltar des dels marges per comprendre el centre

Les intervencions recollides als EPID evidencien que les persones que hi van participar no busquen explicacions paternalistes ni respostes simplificades. El que desitgen —i el que han produït en aquest procés— és una lectura profunda, crítica i situada del que significa viure en barris on la desigualtat es normalitza, on l'habitatge és un bé inabastable, on els treballs precaris determinen la vida familiar, on l'escola reproduïx les diferències socials i on la vigilància policial és viscuda de manera desigual segons l'origen.

Cafè Barcelona 2025 ha demostrat que quan s'ofereixen les condicions adequades —un espai segur, una metodologia clara, amfitrions comunitaris i una escolta genuïna— les persones participen, analitzen, proposen i construeixen col·lectivament. La participació no ha estat un gest simbòlic: ha estat una producció de coneixement social valuós.

5.7.2. Un diagnòstic transversal de la desigualtat

L'anàlisi de les taules revela que les diferents formes de discriminació estan connectades entre si. La precarietat laboral limita l'accés a habitatge; la segregació escolar condiciona expectatives vitals; la desinformació alimenta discursos d'odi; la falta de representació política reproduïx la idea de ciutadania de segona; la pressió policial afecta la seguretat emocional; les violències masclistes s'agreugen en contextos marcats per la desigualtat; i la manca d'espais de convivència intercultural reforça estigmes i distàncies.

El projecte mostra que per abordar qualsevol d'aquests àmbits cal comprendre el conjunt. Les vides que es van expressar als EPID estan travessades per una combinació de factors —racisme, classe social, gènere, situació administrativa, territori, llengua, culte— que generen una desigualtat persistent.

5.7.3. Una metodologia que legitima la paraula comunitària

Les avaluacions mostren que la metodologia dels EPIDs ha funcionat, no només com a eina tècnica, sinó com a experiència democràtica. Les persones participants no es van sentir jutjades, no es van sentir corregides, no es van sentir instrumentalitzades. Al contrari: es van sentir escoltades i tractades amb respecte.

El clima creat —descriu literalment pels qui van participar com un espai «segur», «horitzontal» i de «confiança»— va permetre que emergís una paraula honesta i políticament rellevant. Aquest reconeixement no és menor: la legitimitat d'un procés

participatiu depèn de la capacitat de generar espais on les persones puguin parlar amb llibertat i ser preses en serios.

5.7.4. Propostes que neixen de l'experiència

Les recomanacions sorgides del procés no són declaracions abstractes ni teòriques: neixen directament de l'experiència viscuda. Entre les línies més rellevants identificades destaquen:

- La necessitat de polítiques que garanteixin el dret a l'habitatge més enllà del mercat.
- Escoles que evitin la segregació i reconguin la diversitat.
- Mesures concretes contra la precarietat laboral i l'assetjament racista a la feina.
- Mecanismes de control i transparència en l'actuació policial.
- Alfabetització mediàtica i responsabilitat comunicativa.
- Espais interculturals de convivència.
- Major representació política de comunitats racialitzades.
- Acompanyament institucional basat en el respecte i no en el paternalisme.

Aquestes propostes evidencien un horitzó comú: la igualtat de drets no pot dependre del lloc de naixement, del color de pell, del cognom o de la situació administrativa. Ha de ser una garantia per a totes les persones.

5.7.5. Mirant cap al futur: la participació com a motor de ciutat

Cafè Barcelona 2025 ha sembrat una base sòlida per construir un model de participació ciutadana que respongui de manera real a la diversitat cultural i social de la ciutat. La seva continuïtat —una demanda expressada en diversos formularis i reforçada en l'avaluació oral— és clau per consolidar vincles, generar confiança i produir canvis estructurals.

Per a les comunitats que hi van participar, el procés no va ser un tràmit. Va ser un espai de reconeixement, de trobada i de treball compartit. Un recordatori que la ciutat no es pot pensar sense elles.

Les conclusions del projecte mostren que la democràcia es debilita quan una part de la població viu sistemàticament als marges, i que s'enforteix quan aquestes veus ocupen un lloc central en la conversa pública. CAFÈ BARCELONA deixa clar que la participació comunitària no és només un dret: és una forma de transformar la ciutat, de construir convivència i d'imaginar futurs possibles.

Les veus recollides no són el final del camí, sinó un punt de partida. Si les institucions escolten, si incorporen aquestes propostes i si es garanteix la continuïtat del procés, la ciutat podrà avançar cap a un model de justícia social que reconguin la dignitat, la diversitat i la intel·ligència col·lectiva de totes les seves comunitats.

barcelona
café

la fragua
projects

lafraguaprojects.org

Amb el suport de:

Barcelona

Generalitat de Catalunya
**Departament de Drets Socials
i Inclusió**